

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE
FİNANSAL OKURYAZARLIK ARAŞTIRMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
YUNUS EMRE KAHRAMAN

DANIŞMAN
PROF. DR. FAMIL ŞAMILOĞLU

OCAK, 2015
MUĞLA

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE FİNANSAL
OKURYAZARLIK ARAŞTIRMASI

HAZIRLAYAN: Yunus Emre KAHRAMAN

Sosyal Bilimleri Enstitüsünce
“Yüksek Lisans”
Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 21.01.2015

Tezin Sözlü Savunma Tarihi:20.01.2015

Tez Danışmanı : Prof.Dr.Famil ŞAMİLOĞLU
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Turgay UZUN
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ali BAYRAKTAROĞLU

Enstitü Müdürü:
Prof. Dr. Mehmet MARANGOZ

OCAK, 2015

MUĞLA

TUTANAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 24./12./2014 tarih ve 659/5 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 24/6 maddesine göre, İşletme Anabilim Dalı Yüksek lisans öğrencisi Yunus Emre KAHRAMAN'ın "Erciyes Üniversitesi Öğrencileri üzerinde Finansal Okuryazarlık Araştırması" adlı tezini incelemiş ve aday 20.01.2015 tarihinde saat 14:00 'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 60... dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin ..Kabul..... olduğuna ..07.6.15.15... ile karar verildi.

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Fâmil ŞAMİLOĞLU

Üye

Prof. Dr. Turgay UZUN

Üye

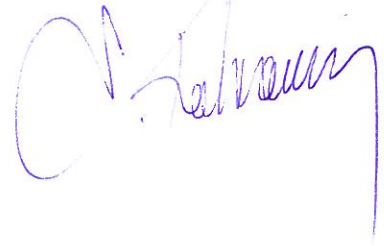
Doc. Dr. Ali BAYRAKTAROĞLU

YEMİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Erciyes Üniversitesi Öğrencileri üzerinde Finansal Okuryazarlık Araştırması” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

20.01.2015

Yunus Emre KAHRAMAN

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN

Soyadı :KAHRAMAN

Adı :Yunus Emre

Kayıt No:

TEZİN ADI

Türkçe : Erciyes Üniversitesi Öğrencileri üzerinde Finansal Okuryazarlık Araştırması

Y. Dil : Financial Literacy Research on the Students of Erciyes University

TEZİN TÜRÜ: Yüksek Lisans

Doktora

Sanatta Yeterlilik

(X)

()

()

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite :Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Fakülte :

Enstitü :Sosyal Bilimler Enstitüsü

Diğer Kuruluşlar:

Tarih :

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayımlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : ŞAMILOĞLU, Famil

Ünvanı : Prof. Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL: TÜRKÇE

TEZİN SAYFA SAYISI:97

Tezin Konusu (Konuları) :

1. Finansal Okuryazarlık
2. Kredi Kartı Alışkanlıkları
3. Bankamatik Alışkanlıkları

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELEER :

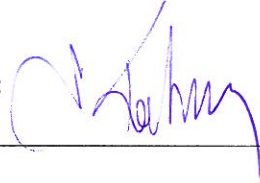
- 1.Finansal okuryazarlık
- 2.Kredi Kartı
- 3.Finansal Eğitim
- 4.Konaklama

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELEER:

1. Financial Literacy
2. Financial Education
3. Credit Card

- 1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum (X)
- 2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir ()
- 3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezin tamamının fotokopisi alınabilir ()

Yazarın İmzası :

Tarih : 20./01/2015

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; mevcut literatürü kullanarak ve Erciyes Üniversitesinde yapılan anketin sonuçlarına dayanarak öğrencilerin finansal okuryazarlık ve finansal davranışlarının analizidir.

Ankette Erciyes Üniversitesinde okuyan 100 işletme bölümü öğrencisi ve 100 diğer bölüm öğrencisinden oluşan bir örneklem kullanılmış; genel finansal okuryazarlık seviyesi, öğrencilerin kredi kartı ve banka/bankamatik alışkanlıkları tespit edilmeye çalışılmışken, işletme öğrencilerinin diğer bölüm öğrencileri ile; erkek öğrencilerin kadın öğrencilerle finansa okuryazarlık karşılaştırması yapılmıştır. Ayrıca aile eğitim durumunun öğrencilerin finansal okuryazarlıklarına etkisi de tezin konuları arasındadır.

Araştırmaya göre; öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesi düşük tespit edilmiş, işletme öğrencilerinin, diğer bölüm öğrencilerinden; erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha iyi finansal okuryazarlık seviyesine sahip olduğu bulunmuş ve öğrencilerin finansal alışkanlıkları, %35 oranla aileden geliyor olmasına rağmen, aile eğitim durumunun finansal okuryazarlık üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı kaydedilmiştir.

ABSTRACT

The purpose of this study is to analyze the financial behaviour and the degree of financial literacy of the students of Erciyes University, using the research that is conducted and the relevant academic literature that is covered.

The sample of the research is based on 100 management students and 100 other students from other faculties while the main motivation of the study is to evaluate the general degree of financial literacy and, credit card/bank habits of the students; comparative analysis of management versus other faculty students and male versus female students are also the target of this thesis. Meanwhile; finding the effect of education level of parents on the financial literacy of the students is also among the objectives of this study.

According to the study; the financial literacy level of the students has been found to be low. The management students and the male students recorded to have better scores than other faculty students and female students respectively. Finally, although the financial habits of the students derive from the parents by %35 percent; the level of education level of the parents does not seem to affect the financial literacy of the students.

ÖNSÖZ

Eğitimime yön veren, her zaman yanımda olan, tezimin hazırlanmasında hiçbir yardımını esirgemiyen, her türlü problemimde yanımda olan, deneyimleriyle, tavsiyeleri ile ufkumu açan ve başarılarıma vesile olan Danışmanım Prof.Dr. Famil ŞAMİLOĞLU'nu teşekkürlerimi borç bilirim.

Çalışmalarım sırasında bana her türlü kolaylığı sağlayan mesai arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Beni yüksek lisans yapmakta teşvik eden, her zaman destek olan ve her türlü fedakarlığa katlanan değerli eşim Aysel KAHRAMAN'a teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	İ
ABSTRACT	İİ
ÖNSÖZ	İİİ
İÇİNDEKİLER	İV
TABLolar LİSTESİ	Vİİ
1.GİRİŞ	1
1.1 Finansal Okuryazarlık	1
1.2 Finansal Okuryazarlığın Amaçları	3
1.2.1 Kredi Kartı	6
1.2.2 Banka Birikimi.....	8
1.2.3. Krediler	9
1.2.4 Konut Kredisi.....	10
1.3 Finansal Okuryazarlığın Tarihi	10
1.4 Finansal Okuryazarlık Eğitimi	14
1.5 Türkiye’de Finansal Okuryazarlık.....	19
2. LİTERATÜR	26
2.1 Finansal Okuryazarlık Literatürü	28
2.2 Cinsiyet Durumu Araştırması.....	29
2.3. Yaş Durumu Araştırması.....	30
2.4. Eğitim Durumu Araştırması	32
2.5 Coğrafya Araştırması	33
2.6. Etnik Araştırması.....	33
2.7. Aileler Üzerine Literatürü Araştırması.....	34
2.8. Lise-Üniversite Araştırması	35
2.9. Meslek Araştırması.....	38
2.10. İktisadi Durum Araştırması	39

2.11. Finansal Tutum-Finansal Okuryazarlık ilişkisi	39
3. METODOLOJİ	43
3.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi	43
3.2. Hipotez	44
3.3 Çalışmanın Yöntemsel Modeli	44
4. BULGULAR	46
4.1 Araştırmaya Katılanların Demografik Bilgileri	46
4.1.1 Araştırmaya Katılanların Yaş Dağılımı	46
4.1.2. Araştırmaya Katılanların Cinsiyet Dağılımı	47
4.2. Araştırmaya Katılanların Anne Baba Eğitim Durumları.....	48
4.2.1 Anne Eğitim Durumu	48
4.2.2. Baba Eğitim Durumu.....	49
4.2.3. Konaklama Durumu.....	50
4.3. Finansal Bilgi Düzeyini Değerlendirmeye İlişkin Analiz	51
4.3.1 Finansal Okuryazarlık nedir.	52
4.3.2 Finansal Yönetim.....	54
4.3.3 Faturalar, Ekstre ve Finansal Kayıtlar	55
4.3.4 Faturaların ödenmesi	56
4.3.5 Finansal yönetim Analizi.....	57
4.3.6 Aylık bütçe.....	59
4.3.7 Gelir Gider	59
4.4. Temel Bankacılık İşlemlerine İlişkin Analiz.....	60
4.4.1 Bankamatik Kartı.....	61
4.4.2 Bankamatik Alışkanlıkları	62
4.5. Kredi Kartı Durumu	63
4.5.1 Kredi kartınıza Aylık Ödeme	63
4.5.2. Kredi Kartlarınızda Yapılan Ödeme Kalemleri.....	64

4.5.3. Toplam Kredi Limitleri.....	65
4.5.4. Kredi Kartı Kullanımına İlişkin Çapraz Tablo ve Ki-kare Analizi	65
4.5.5. Kredi Kartında Taksitle Sınırlandırması.....	67
4.5.6. Gıda Harcamalarında Taksit Yasağı.....	69
4.6. Bireysel Emeklilik.....	70
4.7 Online Bankacılık İşlemlerinin Kullanımı	70
4.8 Temel Finansal Kavramlara İlişkin Bilgi Düzeyi Analizi.....	71
4.8.1. Öğrencilerin okudukları sınıf ile kavram bilinirliği ilişkisi.....	73
5. SONUÇ.....	76
KAYNAKÇA	80
EKLER.....	93
ÖZGEÇMİŞ.....	97

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1	Finansal Tutuma ilişkin aşağıdaki ifadelere itiraz eden katılımcıların yüzdesi.....	40
Tablo 2	Araştırmaya Katılanların Yaş Dağılımı.....	46
Tablo 3	Cinsiyet Tablosu.....	47
Tablo 4	Anne Eğitim Durumu	48
Tablo 5	Anne Eğitm Durumu	48
Tablo 6-	Baba eğitim durumu	49
Tablo 7	Baba eğitim durumu	49
Tablo 8	Fakülte anne- baba eğitim durumu ki-kare analizi.....	50
Tablo 9	Konaklama Durumu	50
Tablo 10	Finansal yönetim konusunda eğitiminize kimin katkısı.....	52
Tablo 11	Finansal okuryazarlık nedir biliyor	52
Tablo 12	Finansal okur yazarlık bölüm ki-kare analizi.....	53
Tablo 13	Finansal okur yazarlık cinsiyet.....	54
Tablo 14	Finansal yönetim konusunda kendinizi nasıl bulmaktasınız?	55
Tablo 15	Faturalar, Ekstre ve Finansal evraklar.....	55
Tablo 16	Finansal yönetim konusunda eğitiminize kimin katkısı olduğunu düşünüyorsunuz.....	56
Tablo 17	Faturalarınızı zamanında öder misiniz?	57
Tablo 18	Finansal yönetim Analizi	57
Tablo 19	Finansal yönetim konusunda kendinizi nasıl bulmaktasınız.....	58
Tablo 20	Finansal yönetim konusunda kendinizi nasıl bulmaktasınız.....	59
Tablo 21	Aylık bütçe yapmakta mısınız?	59
Tablo 22	Aylık Gelir Gider	60
Tablo 23	Bankamatik kartınız var mı	61
Tablo 24	Bankamatik Alışkanlıkları.....	62

Tablo 25	Kredi kartı durumu	63
Tablo 26	Kredi kartınıza aylık ortalama ne kadar ödemektesiniz	64
Tablo 27	Kredi kartlarınızda yapmakta olduğunuz en büyük ödeme kalemi nedir	64
Tablo 28	Toplam Kredi kartınızın limiti ne kadardır	65
Tablo 29	Kredi kartınız var mı	66
Tablo 30	Cinsiyet Bireylerin Para harcaması	66
Tablo 31	Cinsiyet harcama kalemi	67
Tablo 32	Kredi Kartında yapılan son değişiklikle cep telefonu taksitinin kaldırılması ve elektronik eşyaların 9 taksitle sınırlandırması olayını nasıl buluyorsunuz	68
Tablo 33	Gıda Harcamalarında Taksit Yasağı	69
Tablo 34	Bireysel Emeklilik hesabınız var mı	70
Tablo 35	Online bankacılık hizmetlerinden faydalanıyor musunuz.....	70
Tablo 36	Online bankacılık işlemlerinde en çok kullandığınız işlemler nelerdir...	71
Tablo 37	Öğrencilerin kayıtlı olduğu fakülte ile bazı kavramların bilinirliği arasındaki ilişki	73
Tablo 38	Öğrencilerin okudukları sınıf ile kavram bilinirliği ilişkisi	74
Tablo 39	Öğrencilerin okudukları sınıf	75

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1	Kullanımdaki Kredi Kartı Sayısı	7
Şekil 2	Kredi Kartı Başına Aylık Ortalama Harcama Tutarı.....	8
Şekil 3	Araştırma yapılan gurubun Yaş Dağılım.....	47
Şekil 4	Konaklama Durumu	51
Şekil 5	Aylık Gelir Gider.....	60
Şekil 6	Baknakamatik kartınızı ne sıklıkla kullanırsınız	62

1.GİRİŞ

1.1 Finansal Okuryazarlık

Finansal okuryazarlık; Dünyada yaşanan küresel finansal kriz, giderek değişen piyasa koşulları, toplumun demografik yapısındaki değişimler, insanların isteklerindeki artışlar, finansal okuryazarlık konusunu gündeme getirmektedir.

(Hustan, 2010)'da finansal okuryazarlık üzerine 71 makaleyi inceleyip önde gelen tanımları araştırmıştır. Bunlardan 7'si şunlardır;

Finansal okuryazarlık, paranın yönetimi ve kullanımı konusunda doğru, verilen bilgiler ışığında yargıda bulunabilme ve efektif kararlar alabilme yeteneğidir. (Noctor, 1992)

Kişisel finansal okuryazarlık, parasal iyiliği etkileyecek şahsi finansal durumlar hakkında; okuma, analiz etme, yönetme ve iletişime geçebilme becerisidir. Bu tanım finansal kararlar alabilmeyi, para ve finansal konuları sıkıntısız bir şekilde tartışabilmeyi, gelecek hakkında planlar yapabilmeyi ve günlük finansal kararları değiştirebilecek hayati olaylara ve genel ekonomik koşullara göre pozisyon alabilmeyi kapsar. (Vitt, 2000)

Finansal okuryazarlık, insanların modern toplumda hayatta kalabilmek için ihtiyaç duyduğu temel bilgidir. (Kim, 2001)

Finansal bilgi, günlük toplumsal fonksiyonları yerine getirebilmek için anlaşılması gereken, anahtar finansal kavramlardan oluşur. (Bowen, 2003)

Tüketici okuryazarlığı kişinin sahip olduğunu düşündüğü ya da gerçekten sahip olduğu finansal bilgi olarak tanımlanır. (Courchane, 2008)

Finansal okuryazarlık, bireyin finansal konseptleri anlayıp kullanabilmesine atıfta bulunan kavramdır. (Servon ve Kaestner, 2008)

Finansal okuryazarlık; bir insanın finansal konseptleri anlayabilme ve kullanabilme yeteneğidir. (Servon ve Kaestner, 2008)

Bireylerin temel bankacılık hizmetlerinden yararlanması, kredi ve türevlerini kullanması, geleceğe dönük birikim ve yatırımlar yapması, yeni teknolojiye dayalı olarak finansal hizmetlerden yararlanması, finansal okuryazarlık düzeyinin yükselmesine bağlı olarak gelişebilir.

Gündelik yaşamda alışverişten kredi kullanıma kadar birçok farklı alanda finansal araç ve uygulamaların artması ve karmaşıklaşması, bireylerin sağlıklı finansal kararlar verebilmesi için finansal okuryazarlığı gerekli kılmıştır.

Kişiler, gerek gündelik yaşamda gerekse uzun dönemli planlarda finansal kararlar almak durumundadır. Bütün insanlar maddi olarak yaptıklarında ve yapmadıklarında maddi kaygılar ile finansal kararlar almaktadırlar. Örneğin; Ev btgesi hazırlarken, emeklileri ile ilgili planlar yaparken, okul masraflarından yatırım yapmaya, hatta tatil ve seyahatlerinde vb. birçok finansal karar almak gerekebilir.

Kişilerin finansal kararlar alabilmesi finansal bilgiye erişime ve bilgi sahibi olmaya bağlıdır. Mevcut durumda finansal piyasalarda yer alan finansal araçların ve ürünlerin çokluğu ve karmaşıklığı da finansal karar alma süreçlerini etkilemektedir.

Bu kararların doğru ve etkin bir biçimde alınabilmesi için finansal okuryazarlık ve dolayısıyla bireysel finansal eğitim programları bir gerekliliktir. Bu gereklilik yalnızca bireyler ya da haneler için değil aynı zamanda toplum ve ekonomik sistem için de yaşamsal önemdedir.

Toplumsal demografik yapısında meydana gelen değişimler finansal okuryazarlığın önemini artırmaktadır. Finansal okuryazarlık konusunda toplumda meydana gelen değişimler nedeniyle çok büyük önem kazanmaktadır. Özellikle son 20 yılda finansal araçların çeşitlenmesi ve karmaşık hale gelmesi ile finansal okuryazarlık daha da ön plana çıkmıştır. Aynı zamanda bireylerin gelecek planları içinde yer alan emeklilik konuları gibi maddi kayba uğramayacak kararlar alabilmesi finansal okuryazarlığın

gelişimine bağlıdır. Kişiler finansal okuryazarlık sayesinde yaşam kalitelerini artırarak geleceğe daha güvenli bakmaya çalışabilirler.

Bugünün gençleri yarının iş adamları olacak kişilere finansal okuryazarlık düzeyine sahip olması ve finansal araçları doğru ve etkin kullanılması geleceklerini görme açısından etkili olacaktır.

Gençler öğrencilik hayatı boyunca ve gelecekteki iş yaşamlarında düzenli bir gelire sahip olacaklardır. Bu gelirlerini yönlendirme, yönetmek, harcama ve tasarruf yapma konusunda belirli bir seviyeye gelmesi gençler için faydalı olacaktır.

Temel düzeyde bireysel krediler, kredi kartı kullanımı, sigorta, finansal verileri izleme ve kaydetme gibi finansal yönetim konularında var olan eksiklerinin giderilmesi önem taşımaktadır.

Finansal okuryazarlık finansal hizmetlerin nasıl işlediğini, hangilerinin faydalı, hangilerinin zararlı olduğunu anlama konusunda da bireylere yardımcı olacaktır.

1.2 Finansal Okuryazarlığın Amaçları

Finansal okuryazarlığın en temel amaçlarından birisi bireylerin tasarruflarını yönetebilmeleri için yeterli bilgiye sahip olmaları, kişisel borç ve tasarruflarını yönetebilmeleri, kısa ve uzun vadede değerlendirme yaparak paralarını en etkin şekilde kullanmalıdır. Ayrıca ev ve aile bütçesi yapma ve devamlılığını sağlama, ev araç ve arazi alırken mantıklı kararlar vermeyi ve bugünü ile gelecekteki maddi durumu arasında bağlantı kurmayı sağlamaktadır.

Finansal okuryazarlık, yalnızca finansal bilgiye ulaşım onu anlama, yorumlama ve karar verme süreci olarak değerlendirilemez. Bunun yanında sonsuz bilgi kaynağının mevcut olduğu bugünkü koşullarda, bilgiye ulaşmayı sağlayan araçlara, yeni iletişim teknolojilerine erişebilme yeteneklerine de ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu nedenle finansal okuryazarlık ile birlikte 3 temel yeteneğe sahip olmak gerekir.

Bunlar, finansal kararlarla ilişkili bilginin araştırılması, bu bilgiyi değerlendirebilme ve bu bilgiyi finansal sorunların çözümünde ve yarar sağlayacak şekilde kullanabilmedir.

İnsanların yaşam kalitesinin iyileşmesi ile birlikte daha uzun yaşam süreli, daha sağlıklı bireyler, farklı yaşam tarzları ortaya çıkmıştır. Bu durum daha fazla finansal kaynak ve finansal bir rahatlığı gerektirmektedir.

Bu nedenlerle finansal okuryazarlık eğitimi bütün halka ulaşılabacak şekilde verilmesi gerekmektedir. Orta ve varlıklı sınıflar için bu sorun olmasa da, dar gelirli kişiler ve düşük gelirli kişiler için finansal okuryazarlık oranının daha iyi olması gerekmektedir.

Finansal kararlar çocuklukta başlar ve bir ömür boyu devam etmektedir. Tüketim tasarruf, yatırım, borç alma, borç verme risk konuları yaşamın her evresinde bireyler için önemli ve geçerlidir. Küçük bir çocuk harçlığıyla yapabilecekleri ile bile karar verirken finansal gerçekleri düşünmekte ve öyle karar vermektedir. Dolayısıyla finans sadece işin uzmanının değil çocukların, gençlerin ve aileleri de ilgilendirmektedir.

Finansal okuryazarlık, bireylerin gelirindeki değişimler, iş değişiklikleri, çalışma yaşamındaki istikrarsızlık, borçlanma, daha fazla mal sahibi olma gibi konularda daha ön plana çıkar.

Makro bazda düşünüldüğünde finansal okuryazarlığı ortaya çıkaran ekonomik, sosyal ve politik nedenler olduğunu anlaşılmaktadır.

Finansal okuryazarlık kavramı bireylerin finansal konularda bilgi sahibi olarak doğru finansal davranışları göstermelerini ve doğru bir şekilde finansal karar almalarını içermektedir. Finansal okuryazarlığını artmasıyla beraber, hem bireylerin ve ailelerin hem de finansal sistemin ekonomik fayda görmesi için kişilerin finansal okuryazarlık düzeyinin artması gerektiğini inanılmaktadır.

Finansal tüketiciler, her geçen gün bir yenisiyle tanıştıkları ürün ve hizmetlerin karmaşık yapısını anlamakta zorlanmakta risk ve getiri hesaplamasını yapmakta güçlükler yaşamaktadır.

Bunun sonucu olarak da hem kendilerini hem de ülke ekonomisini olumsuz olarak etkileyen yanlış ürün, hizmet ve borçlanma seçimi yapabilmektedirler.

Bireylerin yeterli düzeyde finansal bilinirlik sahibi olmadan aldıkları finansal kararlar, sadece kendilerinin zarar görmesine yol açmamakla beraber, aynı zamanda ulusal ve uluslararası finansal sistemin istikrarının bozulmasına da yol açabilmektedir.

ABD’ de 2008 yılında başlayan ve hemen hemen dünyanın birçok ülkesini de etkisi altına alan, günümüzde de bazı ülkelerde etkisi devam etmekte olan küresel krizlerin temel sebeplerinden birisi de tüketicilerin yeterli bilgiye sahip olmadan finansal ürün ve hizmet almalarıdır. Bu işlemler bir de borçla finanse edildiklerinde önce bireysel, sonra sektörel ve en sonunda ise ülke ve küresel kriz kaçınılmaz hale gelmektedir.

Para; mutluluğa ve doymuşluğa ulaştırabilir, ama bazen kötü yönetilebilir, kötü yönetildiği zamanda söz edilen sonuçlara ulaştırılamaz.

(Hira, 1997; Joo ve Groble, 2005; Shim, 2009) gibi araştırmacılara göre; kişisel finansal olaylarda memnuniyet, genel hayat memnuniyetiyle direkt bağlantılıdır.

Finansal okuryazarlık konusunda bilgi eksikliği; efektif olmayan finansal davranışa, tasarruf eksikliğine, finansal kayıtları dikkatle tutmamaya ve daha yüksek kredi borçlarına yol açabilmektedir. (Sabri ve Mac Donald, 2010; Chen ve Volpe, 1998)

ABD’de üniversite eğitimi için alınan öğrenci kredisinin miktarı boyutu çok yüksek olduğu için, bu çok önemli bir durum arz etmektedir (Chen ve Volpe, 1998). Türkiye ‘de ise öğrenciler ABD’deki gibi uzun vadeli ve mezuniyet sonrasında ödemeye yönelik kredi talepleri çok fazla mevcut değildir. Fakat Türkiye ‘de kredi kartı kullanımı ve borcu artan bir gelecek endişesine yol açmaktadır. Sonuç olarak finansal okuryazarlık bu konularda da önem arz etmektedir.

1.2.1 Kredi Kartı

Kredi kartları kişilere cebinde olmayan paralar ile alışveriş yapmayı ve 10-40 günü arasında geç ödeme imkânı sağlayan araçtır.

Günümüzde kredi kartına sahip olmak git gide kolaylaşmaktadır. 18 yaşını dolduran ve iyi bir gelir sahibi olan herkes kredi kartı sahibi olabilir.

Bankalar arası Kart Merkezi (BKM) 2008 – 2012 yılları arasında kredi kartları ile ilgili yayınlamış olduğu araştırmalar incelendiğinde; alışverişte en çok tercih edilen ödeme yönteminin % 54 ile kredi kartı olduğu belirlenmiştir. Yine yapılan araştırmada tüketicilerin internet alışverişine sıcak baktığı, kart ödemelerinin e ticaret üzerindeki etkisi incelemeye alan araştırmada yapılan alışverişin % 33 'ünün internet üzerinde yaptığı, bu oranın yüksek gelirlerde % 42 ye çıkmaktadır.

Tüketicilerin kredi kartı kullanım alışkanlıkları incelendiğinde kişi başı ortalama kart sayısının 1,8 adet olduğu, aylık kullanımın ortalama 751 TL olduğu, BKM' nin yapmış olduğu araştırmada katılımcıların % 51 i sadece bir kredi kartı kullandığını söylediği, % 22 sinin ise 3 veya daha fazla karta sahip olduğunu söylemektedir.

Yine aynı araştırmada kredi kartı limitlerinin 3.870 TL olduğu, her 100 kişiden 30 unun limiti 1.001–2.000 TL arası değiştiği. Kart kullanıcıların % 90' ı ise araştırmaya göre kart limitinin % 80 ini aşmamaktadır.

Türkiye'de kişiler kredi kartlarının bir ay içerisinde ortalama 7–8 defa kullanmakta, aylık ortalama alışveriş tutarının ise 894 TL olmaktadır.

Yapılan anketlerde tüketicilerden alınan yatılar doğrultusunda, kredi kartının en çok tercih edilen yerlerin % 38 oranla süpermarketler olduğu, süpermarketleri % 27 ile giyim mağazaları ve % 21 ile akaryakıt istasyonları takip etmektedir.

Yapılan araştırmalar ve TÜİK verileri kredi kartı sayısının günden güne arttığını göstermektedir. 2007 yılında 37,3 olan kredi kartı sayısı 2013 yılında 56,4 milyona ulaşmıştır. Bu araştırma göstermektedir ki; Türkiye'deki kredi kartı sayısı günden güne artmakta, kişiler finansal okuryazarlığa daha muhtaç hale gelmektedir. (Şekil 1)

Şekil 1-Kullanımdaki Kredi Kartı Sayısı

Kredi kartı ile ilgili yapılan araştırmalarda 2007 yılında 373,2 TL olann kredi kartı başına harcama oranı 2013 yılında 661,04 TL ye ulaşmıştır. Bu tabloya göre; yukarıdada belirtildiği üzere kredi kartı sayısında bir artış olmasına paralel olarak, aynı zamanda kredi kartı başına yapılan harçama oranları da artmaktadır. Bu da tasarruf alışkanlığının azalarak, “tüket tüket” toplumunun başladığının göstergesi olabilmektedir. Şekil (2)

Kredi Kartı Başına Aylık Ortalama Harcama Tutarı (TL)

Şekil 2-Kredi Kartı Başına Aylık Ortalama Harcama Tutarı

Yukarıdaki tablolar incelendiğinde, kredi kartı kullanımının ve kredi kartı harcamalarının arttığını görülmektedir.

1.2.2 Banka Birikimi (Tasarruf)

Birikim yapmanın ve bir mülke sahip olmanın en iyi yollarından biride bankalardan kredi çekmek olarak görülmektedir.

Günümüzde insanların eline toplu para geçmemesi, biriktirilen paranın değerini kaybetmesin gibi nedenler yüzünden kredi çekip o parayı kullanarak parayı daha sonra ödeme yoluna gidebilirler.

Kredi kullanımını bütçeye göre kullanıldığında düzenli bir ödeme aracı olarak görülmektedir.

Bankalar kredi alma yoluyla etkili olduğu gibi şahısların vadeli hesaplarda paralarını değerlendirmesi içinde önemlidir. Kişiler ellerinde bulunan ve yastık altı diye tabir edilen paranın zamanla değerini kaybetmesi ve enflasyondan korunmak için faizle önlemler alabilmektedir.

1.2.3. Krediler

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Haftalık Para ve Banka istatistiklerine göre, 22-29 Kasım 2013 tarihleri arasında mevduat bankalarının tüketici kredileri % 0,56 oranında artışla 232 milyar 75 milyon 855 bin liraya, kredi kartı harcama tutarı % 0,96 oranında yükselişle 90 milyar 336 milyon 230 bin liraya çıkmıştır. Söz konusu dönemde taksitli ticari krediler ise % 1,35 artışla 115 milyar 192 milyon 12 bin lira olmuştur.

Geçen yılın aynı dönemine kıyasla mevduat bankalarındaki tüketici kredileri % 27,29 oranında, taksitli ticari krediler de % 41,99 oranında artışı görülmektedir.

Mevduat bankalarındaki tüketici kredilerinin 99 milyar 699 milyon 713 bin lirası konut, 7 milyar 822 milyon 246 bin Türk lirası taşıt ve 124 milyar 553 milyon 896 bin Türk lirası da diğer kredilerden oluşmaktadır.

Bireysel ve kurumsal kredi kartları ile yapılan harcamalar ise 2012 yılının aynı dönemine göre % 23,60 oranında yükseliş göstermiştir. Kredi kartı harcama tutarının 52 milyar 83 milyon 781 bin Türk lirası taksitli, 38 milyar 252 milyon 449 bin Türk lirası taksitsiz olarak gerçekleşmiştir.

Finansman şirketlerinin aynı dönemde kullandıkları tüketici ve taksitli ticari kredi tutarı 13 milyar 598 milyon 394 bin Türk lira olmuştur. Bu tutar geçen yılın aynı dönemine oranla % 31,87 artış kaydetmiştir.

Tüketici kredileri kullanımında % 53 ile en büyük payı ihtiyaç kredileri alırken, bunu % 28 payla konut, % 7 ile taşıt kredileri izlemiştir. Aynı dönemde ihtiyaç

kredileri 2 milyon 73 bin kişi tarafından 23 milyar Türk lira olarak kullanılırken, 152 bin 495 kişi 12.3 milyar lira konut kredisi almıştır. 53 bin 797 kişi ise 3 milyar Türk lira taşıt kredisi kullanmıştır. Geçtiğimiz yıllara göre taşıt kredileri % 144, konut kredisi % 157, ihtiyaç kredisi % 57 artmıştır.

Kredi kullanan kişi sayısı bir önceki yılın aynı dönemine göre % 34 oranında, bir önceki üç aylık döneme göre % 8 oranında artmıştır. Aynı dönemde kullanılan kredi miktarı bir önceki yılın aynı dönemine göre % 97 oranında, bir önceki üç aylık döneme göre % 22 oranında büyümüştür.

1.2.4 Konut Kredisi

Türkiye Bankalar Birliği verilerine göre, tüketici kredisi ve konut kredisi kullanan toplam kişi sayısı 13 milyon 783 bin 915 kişiye, kredi miktarı ise 193 milyar 300 milyon TL'ye ulaştığı görülmektedir. Ocak-Mart 2013 döneminde 2 milyon 747 bin 435 kişiye, 43.6 milyar Türk lirası tutarında tüketici kredisi ve konut kredisi kullanıldığı görülmektedir.

1.3 Finansal Okuryazarlığın Tarihi

Finansal Okuryazarlığın kökeni ve ilk kuruluşu ABD'ye dayanmaktadır. Dünyada finansal okuryazarlık ile ilgili yapılan çalışmaların büyük bir bölümü ABD ve Batılı gelişmiş ülkelerde yapılmıştır.

1700-1800'ler; Daha 1795 gibi erken bir tarihte bir din adamı (ABD'de) Davit Davles fişlerini toplamaya ve harcamalarını dikkatli takip etmeye başlamıştı. Davies, Berkshire, İngiltere'de 6 işçi ailesinin harcamalarıyla gelirlerini arasındaki farktan kaynaklı yaşadığı zorlukları görmüş ve "The Case of Labourers in Husbandry Stated and Considered (Hayvancılıkta Çalışan İşçilerin Durumu Hakkında Çalışma)" kitabında 135 ailenin bütçesinin raporlamıştır. Bu da gösteriyor ki; Henüz 1700'lerde insanlar bütçe harcamaları ve finansal okuryazarlık konusunda bilgi sahibi olmaya önem vermeye başlamışlardı.

Modern ampirik ailesi bütçe analizinin kurucusu Sierre Guilliane Fredrick Le Play (1806-1882) inanıyordu ki; bir ailenin gelir ve gider kalemleri analiz edilirse, bir

araştırmacı o ailenin hakkında tüm bilgiye sahip olabilir. Ailelerle birlikte yaşayarak Le Play ailenin refahını etkileyen sosyal ve ekonomik faktörler hakkında enformasyon toplamıştır.

Finansın önemi dikkatli analiz ve data toplamak suretiyle daha 1800'lerde yavaş yavaş anlaşılmaktaydı. Bir ailenin toplam refahı araştırmacıların gözlemleriyle belirlenebilirdi; bu da finansal konseptlerin bir aile toplumsal konum ve temsili etkileyen önemli faktörlerinden biri olduğunu kanıtlayan başka bir işaret olarak görölmektedir.

1862 yılında Morrill Act (Morrill Yasası) yürürlüğü konuğunda ve Tarım departmanı kurulduğunda bütün eyaletler bir "Land Grant" kurumu kurmaya yetkili kılındı. Bu kurumlar vatandaşları tarım, ev ekonomisi, mekanik sanatlar ve diğer pratik işlerle eğitecekti. Aynı zaman dilimi içerisinde Elen H. Richards "ev ekonomisi" branşını oluşturdu. Onun eserleri yaşam standartlarının yükselen maliyetleri ve evi geğindirme için alışkanlıklarını giderlere göre nasıl uydurulması gerektiği konusunda görüşlere sahipti. Bu noktada vatandaşlar tüketim davranışları ve bütçeleme konusunda eğitmeye yönelik "ev ekonomisi" şemsiyesi altında çalışan bir ilgi doğmaya başlamış oluyordu.

1900'ler; Finansal eğitim hareketi kamuoyunda birçok organizasyon yoluyla desteklenmeye başlamıştı. "The Cooperative Extension Service" Smith-Lever yasası yoluyla ABD'de 1914 'te yürürlüğe konu. Bu yasanın temel motivasyonu insanları; evde, tarlada ve toplum içinde ihtiyaçları olan yetenekleri artırmaya yönelik öğrenim ve deneyimleri sağlamaktı. Bu servis Four H.Club 'ın sponsorluğunda ve üniversitelerde, Tarım Departmanında elde ettikleri araştırmaları kullanarak gençleri ve vatandaşları eğitmeyi amaçlamıştı. O zamanlar bile insanlar ekonomik problemlerini çözmeye yönelik yardım alıyordu.

1950-1900; 1950'lerde ev ekonomisi alanında yapılan çalışmaların % 50 si finansal yönetim, gelir ve gider, sosyal güvenlik ve emeklilik, barınma, bütçe, para biriktirme konularını kapsıyordu. Bu alanlar önce kazanırken, tüm ülke bütün bu alanların eğitimin temel bir parçası olması gerektiğini konusunda farkındalık kazanmıştı.

1990’larda organizasyonlar, geleceğin tüketici karar alma mekanizmalarını etkilemek için bugünden gençliğine finansal eğitim vermenin önemini kavradılar. 1997’den beri Jump Start Coalition For Personal Financial Literacy (Bireysel Finansal okuryazarlık için Jump Start Koalisyon), lise son öğrencilerinin finansal okuryazarlık derecelerini ölçmek için anketler yapıyor. 2005’te ortalama % 52, yani birçok Amerikan ölçme değerlendirme ölçütüne göre başarısız (sınıf geçemeyen) bir skor idi. Ayrıca bu anketlere göre katılımcıların sadece % 16 ‘sı lise hayatları boyunca kişisel finans konusunda bir ders almıştı. Anketler gösteriyor ki öğrenciler iktisadi gelecekleri için akıllıca kararlar vermelerin sağlayacak bilgi ve eğitiminden yoksunlardır.

2000’den bugüne; Jumpstart’a ek olarak ABD Hazine Departmanı şuna kadar Finansal Eğitim konusunda gelişimi cesaretlendirecek adımlar atmakta liderdi. Onların çabalarıyla 2002 Mayısında Finansal okuryazarlık Eğitim Ofisi kuruldu. Bu ofisin görevlerinin bir kısmı Amerikalara para biriktirme, ev sahibi olma, emeklilik planlaması kredi yönetimi gibi konularda daha iyi seçimler yapmaları için yardımcı olmaktı. Hazine bakanlığı aracılığıyla, Finansal okuryazarlık ve Eğitim Komisyonu ABD’deki tüm vatandaşlara Finansal Okuryazarlık eğitimi vermek için çalışıyordu. Bu ajans ülkedeki borç miktarının ve geçmişteki geleneksel yöntemlerin nasıl olumsuz iktisadi sonuçlara yol açtığı farkında ancak bu çabalarla finansal okuryazarlık eğitiminin elişimi sürdürülebilir ve tüketimin trendi tersine çevrilebilir.

Ekim 2002’de hazine Departmanı “Hazine Departmanı Beyaz Sayfası Finansal okuryazarlık eğitimini okul müfredatlarına entegre etme” adlı belgeyi yayımladı. Bu beyaz sayfa, ülkenin önemli gençlik eğitim grupları panelinin sonucuydu ve matematik derslerine finansal okuryazarlık eğitimi bölümleri eklenmesi avantajlarını ek okuma dersleri kaymanın gerekliliğini işaret ediyordu. Bu raporda finansal okuryazarlık eğitimin okullarla buluşturacak 5 alandan bahsediliyordu. Bunlar ders kitapları, testler, finansal okuryazarlık materyalleri finansal okuryazarlık için eyalet standartları ve öğretmen eğitimleridir. Hazine depo raporunun finansal okuryazarlık eğitiminin gelişimi için bir rehber gücü olacağını belirtiyor. Bu bir kez daha çözülmeyen finansal ikilemini çözmeye yönelik adımlarda hazinenin oynadığı önemli rolü gösteriyordu.

Finansal okuryazarlık eğitimini pratiğe döken önemli yasalardan ilki finansal okuryazarlık ve eğitim yasasıdır. Bu yasa 2003'te geçen Adil ve Doğru Kredi Aktarımları (FACT) yasasının bir parçasıydı. Yasaya göre hazine sekreterliği finansal okuryazarlık eğitimi komisyonunun başına getirildi. Bu yasa ayrıca 19 diğer federal ajans ve büronun komisyon dahil, finansal okuryazarlık eğitiminin özel ve kamu sektörlerinde promosyonu yükseltilmesi için birlikte organize olması gerektiğini düzenliyordu. Bu yasa birçok stratejiyi öne çıkardı, stratejilerden birisi de Hazine Departmanı ve Midwestern Üniversitesi ile birlikteliğinden organize edilen parasal bazlı matematik müfredatı geliştirme yönelim çalışmalarıdır.

Bu birlikteliğin ortaya çıkardığı müfredat "Para Matematiği Hayat Dersleri"dir. Bu dersin içeriği bir çok Real World (Gerçek Dünya) kişisel finans senaryosu, 7'den 9'uncu sınıfa kadar olan süreçteki öğrencilere temel matematiksel konsept ve temel finans öğretmek üzere kullanmayı kapsar. Bu çaba eğitim kurumları ve devletin birlikte temel finansal ideaları öğrencilere tanıtmak için beraber çalışmasının göstergesidir.

ABD Başkanı George Bush 22 Ocak 2008'de Başkanlık Önerici Konseyini (Finansal okuryazarlık eğitimi üzerine çalışmak üzere) kurdu. Konseyin üyeleri Iowa State Üniversitesinden temsilciler, Junior Achievement USA National Endowment For Financial Education (ABD Ulusal Hibe Programı), Charles Schwab Corporation (Şirket) ve birçok diğer STK ve kurumu kapsıyordu. Bu konsey hala gençlik ve yetişkin Finansal okuryazarlık eğitim yeteneklerini arttırmak için çalışmaktadır.

Finans derslerini destekle konusunda geçtiğimiz 5 yıl içerisinde çocukların finansal eğitimini amaçlayan 50 organizasyon toplam 5,500.000 Amerikan doları değerinde 170 adet yardım aldı. Chase Manhattan Foundation (Fox Bartholomae ve Lee, 2005)

Finansal okuryazarlık adına ilk global inisiyatif OECD tarafından 2008 martında, International Gateway for Financial Education (Finansal eğitim için uluslar arası geçiş yolu)'un kurulması ile başlatıldı. Bu kurumunun amaçları; uluslar arası finansal eğitim için araştırmalar, programlar ve farklı inisiyatifler oluşturmaktaydı. Bir başka global hareket dünya bankasının, tüm dünyada finansal okuryazarlığı geliştirmek

üzere kurulan Tüketici Koruma ve Finansal Okuryazarlık Projesi'yle başladı, daha yerel olarak ise Birleşik Krallık (Financial Service Authority, 2000), Kanada (Financial Consumer Agency, 2001), ABD (Financial Literacy and Education Commission, 2003) ve Avustralya (Financial Literacy Foundation 2005)'da finansal okuryazarlıktan sorumlu ajanslar kuruldu.

Gelişmekte olan ülkelerde finansal okuryazarlığı geliştirmek amaçlı hareketler katılmaya başladı. En büyük gelişmekte olan ülkeler programı, The Partnership For Making Finance Work for Africa (Afrika'da Finansı Geliştirmek İçin İttifak)'dır. Bu program; Afrikalı devletlerinin kademeleri ile özel sektörü, Afrika'nın finansal kapasitesini inşa etmek için bir araya getirmektedir. Ayrıca 40'tan fazla gelişmekte olan ülkede devlet ve sivil toplum yardımıyla geliştirilen finansal eğitim programları başlatılmıştır. (Kharcenko, 2011)

Büyük çaplı özel sektör projeleri de, devlet ve uluslar arası organizasyonların bu konuda çeşitli inisiyatiflerine eşlik etmektedir. 2004 yılında Citibank dünya çapında finansal okuryazarlığın gelişmesini amaçlayan ve 10 yıllık program olan 200 Milyon Amerikan dolarlık Office of Financial Education (Finansal Eğitim Ofisi) projesini başlatmıştır. 73 ülkede 167 Milyon Amerikan dolarlık yatırım yapılmıştır. Ayrıca dünyada ki en büyük global bankacılık kurumu olan World Savings Bank (Dünya Tasarruflar Bankası)'na üye bankalar 16 ülkede, finansal eğitimi geliştirmek amaçlı projelere başlamışlardır.

1.4 Finansal Okuryazarlık Eğitimi

Finansal okuryazarlık konusunda da belirtildiği gibi ABD ve batılı ülkelerde geçmişten bu güne kadar önem verilen bir konu olan finansal okuryazarlık ile ilgili olarak, kişiler bilinçlenmesi için ve belirtilen sakıncaları en aza indirmek amacıyla; bireylerin ve sonuçta toplumların finansal eğitim, önemi giderek artan ve uluslar arası alanda üzerinde her geçen gün daha fazla durulan konuların başında gelmektedir.

OECD, finansal eğitimi;

- Tüketiciler ya da yatırımcıyı bilgilendirme
- Finansal ürünleri, kavramaları ve riskleri kavrama gücünü artırma,
- Finansal riskler ve fırsatların farkında olma,
- Bilinçli tercihler yapma,
- Yardım için nereye başvurulması gerektiğini bilme
- Finansal durumlarını iyileştirme amacıyla eylemlerde bulunma konularında gerekli bilgi, beceri ve güveni geliştirme olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıdaki tanımlardan yola çıkarak finansal eğitimlerin iki temel amacından söz etmek mümkün olacaktır; birincisi finansal ürünler konusunda tüketicilerde farkındalık oluşturmak, ikincisi ise tüketicilerin bu ürünleri risk ve gelirleri ile istenmeyen bir durum ortaya çıktığında kullanabileceği yasal haklar konusunda aydınlatmaktır.

Tüketicilerin farkındalık düzeyinin artmasıyla borçluluk oranlarında azalma, tasarruf oranlarında artış, yatırımcı tabanının genişlemesi, finansal piyasaların büyümesi ve etkin çalışması ile toplumsal refahın artması beklenen sonuçlardandır.

Avrupa Komisyonu'nda 2007 yılında almış olduğu bir karar ile tüm AB üyesi ülkeleri, finansal okuryazarlık konusunda ulusal strateji oluşturmaya davet etmiştir.

Finansal okuryazarlık eksikliği, çeşitli faktörlerin eksikliğine veya olumsuzluğuna yol açmaktadır;

Ekonomik nedenler; piyasa yapısının değişmesi, piyasadaki istikrar ve istikrarsızlıklardır.

Sosyal Nedenler; boşanma, evlenme gibi nedenlerdir.

Politik Nedenler; sosyal güvenlik kurumuyla alakalı devletin aldığı ve alacağı kararlarının bütünüdür.

Finansal okuryazarlık; paraya hakim olabilmekle ortaya çıkar. Paranın kölesi değil efendisi olmak lazımdır. Dünyada ve Türkiye’de pek çok insan parasını yönetmekte ve yönlendirebilmekte yetersiz kalmaktadır. (OECD, 2005: 91).

“Parayı yönetmenin başlıca nedenlerinden bir tanesi harcamalarda önceliğin bilinmemesi, tüm ürünlere veya ihtiyaçlara aynı zamanda sahip olunmak istenmesidir.” (Denizmen, 2012)

Fakat iktisadında temel söylemlerinden birinde de olduğu gibi “kaynaklar kıt, insanların ihtiyacı ise sınırsızdır”. O halde yapmamız gereken şey acil ve temel ihtiyaçlarımızdan başlayarak diğer ihtiyaçlarımızı da karşılamak olacaktır.

Finansal Okuryazarlık kişilerin memnuniyeti açısından önemlidir. Kişiler bütün verdikleri kararlarda ekonomik ve finansal kararlar olduğu unutmamalıdır.

Günümüzde tüketici konut pazarının ötesine geçip finansal kurumlarda devam eden mali bir strese sahiptir. Finansal piyasaların çöküşü ve aşırı borçlanma finansal okuryazarlığının yanında finansal okuryazarlık eğitiminde zorunlu kılıyor. Tüketiciler (ve vatandaşlar) global ekonominin yol açtığı sorunlara cevap aramak için finansal okuryazarlık konusunda eğitim almak için daha üst düzey motivasyona sahiplerdir.

Finansal okuryazarlık eğitiminin öğrenci ve kamuoyuna sunulabilmesi için çeşitli yollar mevcuttur. Journal Of Consumer Affairs dergisinde finansal ürünlerin standardize edilmesi ve “besin değeri tablosuna” benzer şekilde ölçülüp etiketlenmesi tavsiye edilmiştir. Bu etiketler tüketicilere çeşitli finansal problemde karar almada yardımcı olacaktır. Başka bir öneri “finansal sürücü belgesi” oluşturmak ancak tüketici belli bir seviyenin üstünde finansal okuryazarlık gösterirse bu belgeyi tüketiciye vermektir. Takip edecek paragraflarda ABD eyalet, Üniversite ve tüketicilerin finansal okuryazarlık ilişkilerine ışık tutmaktadır.

ABD’deki eyaletlerin çoğu finansal okuryazarlık eğitiminin herkes için öneminin farkında. Wisconsin’de yönetim daha efektif finansal okuryazarlık eğitimi öğrencisi olmaları için öğretmelere eğitim veriliyor. Governer’s Task Force aracılığıyla

finansal okuryazarlık eğitimi standartlarının akademik standartlara çekilmesi ve mezuniyet için kişisel finans dersinden geçmesinin (lise için) zorunlu hale yatırılması tavsiye edildi. Bu çaba aracılığıyla, lise öğretmenleri için pratik rehber seti geliştirildi ve bu rehber ilkeler besleyici müfredata bağlanmıştır.

West Virginia'da öğrenciler kişisel finans (simülasyon yoluyla) öğreten bir futbol oyunu oynatılmıştır. Nev England Patriots All Pro Wide Reciever, Tray Brown okul personeli eyalet hazinedarı John Purdue ve Visa USA, Aralık 2006'da öğrencilere finansal futbol eğitim kampını tanıtmak üzere bir araya geldi. Bu oyun yoluyla öğrenciler doğru kararlar verme konusunda değerli dersler (hayat dersleri) aldılar. Teksas'ta Federal Reserve Bank of Dallas, tüketicilerin aileler ve kamu tarafından kullanılabilir bir finansal eğitim interaktif programına sponsor oldu. Bu program insanlara refahı nasıl inşa edeceklerini öğretme amacındadır.

Üniversite öğrencileri finansal okuryazarlık eğitimi için önemli bir hedef Hawaii Üniversitesi tarafından bir ankette öğrencilerin geleceğine yatırım yapmak, mezuniyetten sonra finansal rahatlık kredi problemlerinden kaçınma ve bütçe (harcama-gelir) konularına önemli bir ilgi duyduğu anlaşıldı. 7.432 Üniversite öğrencisi kullanılarak yapılan bir araştırmada (University Of Missouri öğrencileri arasında) zorlayıcı satın alma davranışı ve kredi borcu konusunda büyüyen bir ilgi ve endişe olduğu keşfedildi. Araştırmanın sonuç bölümünde finansal okuryazarlık programlarının kampüste sunulmasının mümkün olduğu ve üniversite öğrencileri için kişisel finans dersinin verimli bir karar olacağı vurgulandı.

Montana State üniversitesi sağlık ve insanı gelişim departmanı çatısı altında bir "Aile finansal planlaması" diploma programı sunulmaktadır. Bu aynı zamanda 6 eyalette birleşip aile finans planı alanında mastırı bitirmek için sunulan online derslerle destekleniyor. Ayrıca öğrenci yardım vakfi tarafından finanse edilen sağlık ve insanı gelişim departmanı ile denetimli "Finansal Okuryazarlık Eğitimi İçin Öğrenciler" (destek adına) adlı bir organizasyon da kuruldu. Bu organizasyon öğrencilere bedava bilgi ve sunum sağlarken, etik ve güvenilir tüketici bilgisi için bağlantılar da sunuluyordu. (Servon, L J, ve Kaestner, R. 2008).

Finansal okuryazarlık eğitimi ve finansal yönetimi geliştirmek için başka üniversitelerde araştırmalar sürüyor. Arizona Üniversitesinde Dr Soyce Serido tarafından on yıl ya da daha fazlasını kapsayacak bir araştırma projesi başlatıldı. Araştırmada finansal başarı ve öğrencinin ruhsal ve bedensel iyiliği arasındaki bağlantı sorgulanıyor.

Bazı üniversiteler genç insanların finansal okuryazarlığını artırmak amacıyla eğitim için adımlar attı ve atmaya devam ediyor. Arizona üniversitesindeki The Take Charge America Institute bunu yapıyor. Amerikan kültürü ve kişisel finans üzerine odaklanan bir ders aracılığıyla ve “Credit Wise Cats” adlı bir öğrenci topluluğu yoluyla seçmeli ders üzerinden finansal okuryazarlık eğitimini artırılıyor. Bu öğrenci grubu ayrıca finansal seminerler sunarak bilinirliklerini artırmaya çalışıyor. Aile ekonomisi ve finansal okuryazarlık eğitim adlı müfredatla lise öğrencilerine ulaşılması hedefleniyor. (Xiao, J.J., Shim, S., Barber, B., ve Lyons, 2007)

Tüketiciler finansal ikilemlerle karşı karşıya ve finansal öneri alma ihtiyacındalar. Temel düzeyde finansal bilgisi olan tüketiciler emeklilik planına katkıda bulunma konusunda daha yüksek bir temayül gösterdiler. Bu önerme de bir grup araştırma sayesinde doğrulandı. Temel finansal bilgiye sahip ve geleceğini önemseyen tüketiciler riskli yatırımlara daha şüpheli bakıyor ve planına katkıda bulunmayı daha çok önemsiyor. Bu çalışmalara göre özellikle çalışan kesimin emeklilik tasarrufları ve diğer tasarruflar konusunda daha yüksek derece bir sorumluluk üstlenmesi bekleniyor. Çalışanlar, mevcut finansal ürünler ve hâlihazırdaki karar ihtimalleri arasında zor seçimler yapmak zorunda kalıyor. Finansal eğitimsiz oranı yüksek ve Amerikalı tüketici daha akıllıca bir finansal plan için sahip olunması gereken finansal konseptlere aşina değil. Devlet, işverenler ve finansal kurumlar okuryazarlık oranının eğitim yoluyla yükseltmeye çalışıyor.

Finansal okuryazarlık eğitiminin etkisi öyle bir noktaya ulaştı ki, (CUNA) Credit Union National Association finansal okuryazarlık eğitimini kendi misyonlarının bir parçası haline getirdi. Finansal okuryazarlık eğitimini öncelik haline getirmelerinin özel sektör ve kamu için görev olduğunu iddia ediyorlar.

Finansal okuryazarlık eğitiminin etki alanı, yani öğrencilerin ihtiyaç duyduğu eğitim ve bilgi aileleri finansal olarak dağıtabilir ya da birleştirebilir. Kişisel iktisat konusunda gelişmek için ihtiyaç duyulan konular; kredi, emlak sahipliği, emeklilik planlaması, vergilendirme ve yatırımdır. Bunların arasında hangi anahtar faktörlerin kullanılması gerektiği finans eğitimlerinin karşılaştığı durumlardan, finansal eğitimleri profesyonel konularda değerlendirirken aşağıdaki konseptler kullanılıyor; ekonomi, finans, tüketici davranışı, bilim, tarih, sosyoloji, ve aile bilimi. Eğitimciler olarak bütçeleden emeklilik planlarına değişen bir skalada finansal okuryazarlık eğitimi yetenekleri geliştirmeye çalışıyordu.

Ev konseptleri olası diğer konseptlerle birlikte tüketiciye lise ve üniversite öğrencisine finansal yetenek ve bilgi katacak unsurlardır. Bugünün vatandaşı para ve yönetimi konusunda akıllıca kararlar verebilmek için yukarıda bahsedilen bilgiye ihtiyaç duyuyor.

Kişisel finansa dersi, öğrencilerin hayat boyu tasarruf ettiği para miktarını artırabilir ve kendilerine katacağı yetenek ve bilgi ile hayatlarını yönetmek üzere uzun vadeli etkiler sağlayabilir.

1.5 Türkiye’de Finansal Okuryazarlık

Finansal okuryazarlık konusunda son zamanlarda açılan birçok seminer düzenlenmiştir. 2013 yılında ilki yapılan Finansal Okuryazarlık ve Erişim Zirvesi'nin ikincisi Türk Ekonomi Bankası (TEB) ve Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER) işbirliğiyle 27 Ekim 2014 günü Boğaziçi Üniversitesi'nde düzenlendi.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), TEB ve UNICEF işbirliğiyle hayata geçirilen "Sanat Yoluyla Sosyal ve Finansal Eğitim" projesinin ilk duyurusu da zirvede gerçekleştirilmiştir. Proje ile amaçlanan 6-14 yaş aralığındaki 11 milyon çocuğa sanat dersleri aracılığıyla ulaşılarak finansal okuryazar bir nesil yetiştirilmesidir.

Aile ve sosyal politikalar bakanlığının Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından Aile Eğitim Programı İktisat Modülü kapsamında birçok ilde finansal okuryazarlık semineri verilmiştir.

Bu konuda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı birçok kitap çıkarmış bunlardan bazıları;

Zeynep Şarlak' a ait Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi, Finansal Okuryazarlık, Aile ve Alışveriş ve Kendi İşini Kurmak İsteyenler İçin Girişimcilik Kılavuzu Aile Eğitim Programına eklenmiştir.

Bireylerin temel düzeyde finansal kavramlara, araçlara ve finansal konulara ilişkin bilgi sahibi olması, çalışan piyasaların varlığı için önem taşır. Bir toplumda gerek çocuklar gerekse yetişkinlerin finansal okuryazarlık düzeyini artırması piyasaların daha iyi çalışmasını sağlayacaktır.

Zayıf ve yetersiz bilgi düzeyine sahip olan bireyler tasarruf ve yatırım kararlarını sağlıklı veremeyebilir. Toplumda finansal okuryazarlık düzeyinin iyi seviyede olması yukarıda da görüldüğü üzere Aile ve Sosyal Politikalar bakanlığının dolayısıyla da devletin gündeminden biridir. Aynı zamanda Türkiye’de birçok sivil toplum örgütü de bu konuda eğitimler vererek kişilerin bilinçlenmesini sağlamaya çalışmaktadır.

ING bank 2012 yılı içerisinde Türkiye’nin Tasarruf Eğitilmeleri Araştırması” adında bir araştırma yapmıştı. Türkiye ekonomisinin en önemli sorunlarında birisi olan düşük tasarruf oranına dikkat çekmek ve bu alandaki istatistiki veri açığının kapatılmasına destek olmak amacıyla gerçekleştirilen araştırmada Türkiye’de kentsel nüfusun % 10–12 gibi çok düşük bir bölümünün tasarruf sahibi olduğunu gösteriyordu.

Aynı araştırmada Türkiye ili birlikte Almanya, Avusturya, Avustralya, Fransa, İngiltere, İtalya, İspanya, Polonya, Romanya, Lüksemburg, Hollanda, ABD, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Çin Hindistan ve Tayland’da toplam 18 bin kişiyle görüşülerek yapıldı. Araştırma bireyler mevcut tasarruflarından ve harcamalarından ne derece memnun oldukları, en fazla neye para harcadıkları hangi amaçla tasarruf ettikleri, hazırda bu amaçları için birikmiş ne kadar para tuttıkları, bunun tasarruf amaçları için yeterli olup olmadığı ve parasal konularda en fazla kime güvendikleri soruldu.

Tasarruf etme ve harcama alışkanları bireyin geliri ile doğrudan bağlantılı olsa da araştırmadan çıkan sonuçlar oldukça ilginç, buna en iyi örnek ise araştırmanın uygulandığı ülkeler arasında kişi başına düşen gelirin (USD bazında) en düşük olduğu Tayland ve Hindistan'da anket katılımcılarının sırasıyla % 83 ve % 78 'inin mevcut tasarruflarının düzeyinden memnun olması.

19 ülke içinde tasarruflardan en fazla hoşnut olan iki ülke Tayland % 83 ve Hindistan % 78 gibi Asya ülkeleri olurken Avrupa'dan Lüksemburg % 51 ve Hollanda % 50 takip ediyor. Yaptıkları harcamalardan mutlu olanlar sıralamasında ise Hollanda (% 68), Hindistan % 67, Çin % 64 ve Lüksemburg % 63 en önde yer alıyor. Tasarruflardan en az hoşnut olan İtalyanlar ise % 12, iş harcamaya gelince ise % 27 ile en mutlu olan millet oluyordu.

Türkiye % 30 ile tasarrufundan memnun olanlar sıralamasında İtalya ve Slovakya ile en altta yer alırken, memnun olmayanların oranı açısından da % 3 üst sıralarda bulunuyor. Türkiye'de harcamalarından memnun olanların oranı ise % 34'e kadar çıkıyor.

Araştırma tüm ülkelerde bireylerin her ay ortalama olarak en fazla ev ve yemek giderlerine para ayırdıklarını gösterirken harcama kalemlerinin dağılımında ülkeler arasında farklılıklar ortaya çıkıyor. İnternet ve mobil telefonu da kapsayan iletişim harcamalarına 19 ülke arasında en fazla para ayıran ülke olan Türkiye'de anket katılımcılarının % 6'sı bunu harcamaları içinde ilk sırada gösteriyor. Bu oran 19 ülkede ortalama % 2 düzeyinde bulunuyor.

Hollandalıların % 65'i aylık harcamalarının en önemli kısmını kira, mortgage ve diğer ev giderlerine ayırıyor. Hollanda'yı Amerika % 54 ve Almanya % 53 takip ederken sıralamanın en altında Hindistan % 16 ve Tayland % 13 yer alıyor. Türkiye'de ise bu oran % 23 olarak görünüyor.

Aylık harcamaları içinde gıda ve yemeği ilk sıraya koyanların en fazla olduğu ülke ise % 56 ile İtalya olurken, Türkiye de % 50 ile yemeği ilk sıraya koyanlar arasında üst sıralarda yerini alıyor. Yemeği harcama kalemi olarak ilk sıraya koyanların en az olduğu ülke ise % 16 ile Hollanda olarak çıkıyor.

Eğitime en fazla bütçe ayıran iki ülke ise Çin ve Hindistan oluyor. Bu ülkelerde eğitimi harcamalar listesinde ilk sıraya koyanların oranları sırasıyla % 7 ve % 6'dır. 13 Avrupa ülkesinin ortalaması ve Türkiye'nin oranları ise sırasıyla % 2 ve % 3'dr.

Tüm lkeler ortalamasında acil durumlarda beklenmedik bir harcama için güvence hedefini tatil ve pahalı bir eŐya alma amaçları takip ederken Türkiye'de sıralama değişiyor. Türkiye'de ortalamadan ayrışma en çok "ev almak" için ve "ocukların geleceği" için tasarruf etmede kendini gösteriyor. Diğer bir deyişle Türkiye'de ev ve ocuk için tasarruf etmek görevi daha önemliyken, diğer ülkelerde ve özellikle Avrupa'da daha kaliteli yaşam için tasarruf etmek ne çıkıyor.

Bireylerin finansal kararlarını da inceleyen araştırma para konularında karar alınırken ailenin tüm ülkelerde en güvenilir kurum olduğunu ortaya koyuyor. Aile istisnasız tüm ülkelerde ilk sırada yer alırken ortalamada % 37'lik bir pay alıyor. Türkiye ve Tayland aileye en çok güvenen 2 ülke olurken sıralamada en altta yer alan iki ülke ise Avusturya ve ek Cumhuriyeti oluyor. Tüm lkeler ortalamasında aileyi % 16'lık pay ile bankalar takip ediyor. Araştırmaya katılan ülkeler arasında bankalara en fazla güvenen iki ülke ise Lüksemburg ve Avusturya olarak çıkıyor.

Tasarrufların nasıl değerlendirildiği konusunda ise tüm ülkeler ortalaması vadeli ve vadesiz banka hesaplarına işaret ederken Türkiye'de farklı bir eğilim gözleniyor. Türkiye, Romanya ve Tayland'la birlikte 19 ülke arasında yastık altı tasarrufların en fazla tercih edildiği ülkelerden birisi oluyor.

Bireyin finansal konularda yetkinliğini ölçmeyi amaçlayan araştırma ise Türkiye ile birlikte Avusturya, Belçika, Fransa, Almanya, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Polonya, İspanya ve İngiltere'de toplam 11 bin kişiyle görüşülerek yapıldı. Araştırmada bireylere hiç finansal eğitimi alıp almadıkları, finansal eğitimin nerede alınması gerektiği, para yönetimi konusunda kendilerini nasıl gördükleri gibi sorular dışında finansal konulardaki bilgi seviyesini ölçmek amacıyla faiz oranlarının anlamı, enflasyonun etkisi, bono faiz ve fiyatlarının nasıl iliŐkilendirildiđi, konut kredilerinde vade faiz ilişkisi ve risk ile getiri arasındaki iliŐkiye dair 5 soru soruldu.

Bu sorulara verilen yanıtlar, özellikle Türkiye için, oldukça ilginç sonuçlar ortaya koyuyor. Türkiye, 11 Avrupa ülkesi içinde bu sorulara en fazla doğru yanıt veren, ama aynı zamanda hiç doğru yanıt vermeyenlerin en yüksek orana sahip olduğu ülke olarak ilk sırada yer aldı. Avrupa ortalamasında 5 sorunun 5'ine de doğru yanıt verenlerin oranı % 6'da kalırken, bu oran Türkiye'de % 10 oldu. Ancak hiçbir soruya doğru yanıt veremeyenlerin oranı Türkiye'de % 8,5 iken, ortalamada bu oran % 6,4'te kaldı. Çelişki gibi görünen bu durum aslında Türkiye gerçeğini ortaya koyuyor. Türkiye'de bir uçta finansal konulara hâkim bir kesim yer alırken diğer uçta bu konularda oldukça yetersiz bilgi seviyesinde bir kesim yer alıyor. Bu dengesiz dağılımı düzeltmek için ise geniş halk kitleleri için finansal okuryazarlık eğitiminin gerekliliği ortaya çıkıyor. Araştırma sonuçları aynı zamanda bu 5 sorunun tamamına doğru cevap verenlerin % 70'inden fazlasının para yönetimi konusunda çok dikkatli olduğunu söylüyor.

Araştırma sonuçlarına göre 11 Avrupa ülkesinde hiç finansal eğitim almadığını söyleyenlerin oranı ortalamada % 27 düzeyinde seyrederken Türkiye ortalamaya yakın bir seviyede bulunuyor.

Araştırmaya katılanların % 34'ü okulda, özel derste veya meslek olarak finansal eğitim aldığını söylerken kendi kendine öğrendiğini belirtenlerin oranı da yaklaşık % 24 ile hiç de azımsanmayacak düzeydedir.

Finansal eğitimin okullarda verilmesi konusunda ise neredeyse herkes hemfikir: katılımcıların % 90'ı bu soruya Avrupa ortalamasında evet diyor. Bu konuya en az sıcak bakanlar ise % 74 ile Fransa. Türkiye'de evet oranı ise % 92 ile ortalamanın üzerindedir. Bu da finansal eğitim gençlikte ve okullarda öğretilmesinin daha önemli olduğunu göstergesidir.

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, Türkiye'de finansal sistemin dışında kalan yetişkinlerin oranı % 51 'dir. Bu oran Hollanda'da % 0, Almanya 'da % 3, İngiltere'de % 9 'dur. bu araştırmada göstermektedir ki Türkiye finansal eğitim konusunda yetişkinleri finansal sistemin içine katmakta eksiktir. Unutulmamalıdır ki;

finansal eğitimin ve finansal sistemin dışında kalan bireyler finansal konularda doğru karar alması oldukça zor olacaktır.

Bankalarla ilgili yapılan bir araştırmada bankaların aktiflerinin milli gelirlere oranı Lüksemburg'da % 900, İngiltere ve İrlanda'da % 600-700 ve İtalya ile Yunanistan'da % 200 civarında iken bu durum Türkiye'de % 70 seviyelerindedir. Bunun en büyük etkisi ise Türkiye'de yastık altı diye bilinen ve yastık altında bulunan altınların veya paraların çokluğudur. Son zamanlarda Türkiye'de bankalar altın hesabı açarak yastık altında bulunan altınları bankacılık sistemine dahil etmeyi hedeflemektedir.

Finansal Eğitim ile ilgili Haziran 2014'te Başbakanlık tarafından 'Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları' konulu genelgenin Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

TEB ve Boğaziçi Üniversitesi işbirliğiyle gerçekleştirilen Finansal Okuryazarlık ve Erişim Endeksi'ne 2014 yılında 840'ı erkek, 798'i kadın olmak üzere toplam bin 638 kişi katıldı. Türkiye'yi, finansal okuryazarlığın göstergeleri olarak bilinen üç ana kriterde inceleyen çalışmada, finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış kriterlerindeki puanlar toplanarak Türkiye'nin finansal okuryazarlık endeks değeri 59,4 olarak hesaplandı.

Endeks sonuçlarına göre finansal okuryazarlık açısından avantajlı grubun genellikle erkek, Büyükşehir'de yaşayan, yüksek derecede eğitim, gelir ve sosyo-ekonomik statüye sahip bireylerden ve çoğunlukla işyeri sahipleri, yöneticiler ve serbest nitelikli uzmanlardan oluştuğu görüldü.

· Erkeklerin finansal okuryazarlık endeks değeri 61,8, kadınların ise 56,9 olarak görüldü.

· Katılımcıların 1024'ü evli, 614'ü bekar. Evlilerin finansal okuryazarlık endeks değeri 59,6, bekârların ise 59 olarak tespit edildi.

· Finansal okuryazarlığın yaşa göre dağılımında 25-44 yaş grubu endeks değeri, 61,2 ile en yüksektir.

- Katılımcıların eğitim durumu arttığında finansal okuryazarlık değerlerinin de arttığı görülmektedir
- Katılımcıların gelir durumu ile finansal okuryazarlık düzeyi doğru orantılı olduğu görülmektedir.
- En düşük finansal okuryazarlığa sahip grupların işsizler, ev hanımları ve öğrencilerden oluştuğu gözlemlenmektedir.

Türkiye'nin finansal erişim endeks değeri 39,17

Finansal Erişim Endeksi ise Türk halkının finansal hizmetleri kullanma alışkanlıklarının resmini çeşitli açılardan çekmek için hazırlandı. Temel ürünler, kredi ve mevduat ürünleri, sigorta ve yatırım ürünleri ve son olarak da ileri finansal ürünler olmak üzere dört grupta değerlendirilen araştırmaya göre, 2014 verilerine göre Türkiye'nin Finansal Erişim Endeksi 39,17 olarak hesaplandı. Finansal Erişim Endeksi'nin düşük çıkması sıradan tüketicilerin banka hesabı, kredi kartı gibi temel ürünler dışında finansal ürün ve hizmetlerden yararlanmadığını gösterdi.

- Erkeklerin finansal hizmetlere erişimi ise 37,08, kadınların ise 26,39.
- Evlilerin erişim endeksi 40,03, bekarların ise 37,73.
- Emeklilerin erişim değeri 44 ile ortalamanın fark edilir seviyede üzerinde kalmaktadır. Emeklilerin sisteme maaş yoluyla dahil oldukları gözlemlenmektedir.
- Sosyoekonomik statüye göre A grubunda 60'larda olan endeks değerleri, DE grubuna gelindiğinde 33 civarında olduğu görülmektedir.

2. LİTERATÜR

OECD'nin üye ülkelerinde yaptığı finansal okuryazarlık araştırmalarında ortaya çıkan ortak sorunların başında, bireylerin düşük finansal okuryazarlık düzeyine sahip olmaları gelmektedir. Bu durumu ise, bireylerin finansal konularda gerçekte olduğundan daha fazla bilgili olduklarını düşünmeleri izlemektedir.

Böyle bir inanca sahip olma finansal konularda yanlış adımlar atmaya yol açmaktadır. Finansal bilgiye ulaşma bunu anlayıp yorumlayabilme ise bir başka ortak sorun olarak değerlendirilmektedir.

OECD ülkelerine bakıldığında 15 ülke arasında finansal ürünlerin bilinirliği açısından Türkiye 12 sırada, bu ürünlere erişebilir açısından 14 sırada yer almaktadır. (OECD, 2005: 91)

Finansal ürünlerin bilinirliğinde 12'inci sırada yer alan Türkiye, Finansal davranış konusunda 14 Finansal tutum konusunda ise 7 olarak yer almaktadır.

En ileri finansal ürünleri kullanarak % 90 'nın üzerinde finansal erişim skorunu elde eden grup toplam nüfusu yaklaşık % 7 olarak ölçülmektedir.

(Hustan, 2010) finansal okuryazarlık ve bilgi çalışmalarını ortaya çıkardığı tespitler sonucunda kişisel finans temellerini; borçlanma, tasarruf, yatırım ve koruma olarak dört ana kategoride tanımlamıştır.

(Hustan, 2010) finansal okuryazarlığı; kişisel finans bilgisi anlayışı ve kişisel finans bilgilerinin uygulamaları kullanmak olarak iki boyut üzerinde kavramlaştırdı.

Finansal okuryazarlık bu nedenle de kişisel kullanılabilirliğimizi ne kadar iyi ölçmek gibi de tanımlanabilir.

Finansal bilgi ve finansal okuryazarlık bileşeni ayrılmaz bir bilgidir ama aynı değildir (Hustan, 2010)

Son zamanlarda (Remand, 2010) finansal okuryazarlık kavramlarını 5 kategoride tespit etmiştir.

- Finansal kavramlar bilgisi
- Finansal kavramlar hakkında bilgi sahibi olma
- İletişim becerilerine uygun finansal kararlar
- Gelecekteki finansal ihtiyaçlar için kişisel mali gözetimde etkin planlama beceresi yeteneği
- Güven

(Remand ve Hustan, 2010) gibi finansal okuryazarlığı daha basit bir ölçüde sunulan bilgi olduğu sonucuna vardı.

Finansal okuryazarlık ve finansal kavramlar kişisel mali öğretim yeteneği için bir anahtar ve ölçüdür.

Yaşanan olayları ve değişim ekonomik koşullarda kısa vadeli kararlar verme ve uzun menzilli planlar yapmaya dikkatli olunmalıdır.

Sağlıklı kişisel mali yaşam çok boyutlu ve karmaşık bir kavramdır (Prawitz, Garman, Sorhaindo, O'neill, Kim ve Drentea, 2006; Joo, 2008; Rutherford ve Fox, 2010) sağlıklı finansal tüketici kredi yönetimi, net değer, tasarruf miktarları gibi çeşitli lokal alanlarda bilim alanları tarafından kapsamlı olarak araştırılmıştır. (Rutherford ve Fox, 2010; Joo ve Grable 2003) düşük tarifli finansal borç seviyesi, aktif tasarruf devletin mali sağlığını, sağlıklı yaşam için emeklilik puanlarını ve iyi bir harcama planları alanlarında araştırma yapmışlardır. (Joo, 2008) de 4 alt kavramı içine alan sağlıklı yaşam (nesnel durum, mali memnuniyet finans davranışı ve öznel algı) üzerine çalışma yapmıştır. Finansal memnuniyeti kişinin yeteneği ile gelecekteki acil finans ihtiyaçları için borç miktarı, tasarruf düzeyi ve eldeki para miktarı memnuniyet olarak tanımlamıştır. Mali kaynakları etkin yönetme yeteneği, mali memnuniyetin önemli bir birleşenidir (Hira ve Muganda, 1998)

Memnuniyet ihtiyaç ve arzu edilenin gerçekleşmesiyle elde edilir, mali memnuniyet ise en arzu edilenin gerçekleşen mali durumla arasındaki fark olarak tanımlanabilir. Finansal memnuniyet gelir ve servet gibi hem objektif hem de sübjektif ve standart faktörler tarafından ölçülür. (Rutherford ve Fox, 2010) birkaç ürünü kullanarak, katılımcıların finansal memnuniyet duygularını ölçmüşlerdir.

Ampirik çalışmalar gösteriyor ki finansal okuryazarlık eksikliği gereksiz borçlanma ve yüksek borç yüküne sebep olabiliyor. (Lasardi ve Tufano 2009; Moore, 2003; Stango ve Zinman, 2009; Campbell, 2006). Finansal okuryazarlık genel ekonomik ve finansal gelişim ve stabilite içinde önemli emplikasyona sahiptir. (Beck, 2009)'in iddiasına göre finansal çok yönlülük ve entelektüellik ekonomik gelişme ile pozitif bağlantı ve korelasyon halinde ve de ekonomiyi 3 kanaldan etkiliyor. Bu kanallar; borsa katılımının artması, daha efektif bir tasarruf davranışının geliştirilmesi, geri dönüşüm ve yatırımların yükselmesidir. Ayrıca (Bernanke, 2006) işaret ediyor ki; finansal okuryazarlık ekonomide güven duygusunu geliştiriyor ve büyümenin tetiklenmesinde yardımcı oluyor.

(Japelli ve Padula, 2011)'a 39 ülkeyi karşılaştırmalı olarak analiz etmiş ve finansal okuryazarlığın, ulusal tasarruflar konusunda güçlü bir belirleyici faktör olduğunu keşfetmiştir.

(Japelli ve Padula 2011) 39 ülkeyi analiz ettiği çalışmada, finansal okuryazarlığın ulusal tasarruf seviyesini direkt etkileyen faktörlerden biri olduğunu bulmuştur. Bu çalışmaya göre, genel finansal okuryazarlık skorunun standart sapmasındaki bir seviyelik artış ulusal tasarrufun % 3,6 artmasını sağlamaktadır.

Finansal okuryazarlık etnik, cinsiyet, ikamet edilen yer, üniversitenin tipi (özel veya devlet), doğum yeri ve ailenin eğitimiyle bağlantılı olacaktır. Daha yüksek akademik başarılı öğrenciler ve daha üst sınıflar daha yüksek finansal okuryazarlığa sahip olacaktır. Finansal okuryazarlık çocukluktaki tüketicilik deneyimleriyle pozitif korelasyonlu çıkacaktır. Daha erken deneyim daha yüksek finansal okuryazarlık.

2.1 Finansal Okuryazarlık Literatürü

2000' li yılların başlarında ABD de yapılan bir çalışmada finansal okuryazarlık yerine finansal bilgi terimi kullanılmış ve cinsiyetin finansal bilgi üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Değişkenlikler saptanmış yine aynı şekilde erkeklerin ve akademik bilgisi yüksek olanların finansal bilgi konusunda daha iyi oldukları görülmüştür.

Araştırmalar tüketicilerin çoğu zaman bilmeyerek refah düşürücü finansal kararlar aldıklarını gösteriyor. Bir çok bireyin çek hesabı sahibi olmadığı (Hilgert, Hogarth ve Beverl, 2003) daha ucuz krediler olasıyken daha zararlı (parasal denge açısından) kredi kartları aldığını belirledi. (Bartmer ve Todd, 2005) Payday kredileri astronomik faiz oranlarından alıyor (Agarwal, Skiba ve Tobacman, 2009), suboptimal kredi kontratları seçiliyor (Agarwal, 2006) yapmak optimalken mortgagelerin yeniden finanse etmiyorlar (Agarwal, Driscoll ve Labson, 2008), emeklilik için para biriktiremiyor ve emeklilik yaşına oldukça az ya da sıfır tasarruf (para biriktirme) ile ulaşıyor. (Lusardi ve Mitchell, 2006) Bu davranış için temel açıklama tüketicilerin finansal okuryazar olmamaları doğru karar için yeterli bilgi ve araçlardan yoksun olmalarıdır.

2.2 Cinsiyet Durumu Araştırması

Finansal okuryazarlıkta cinsiyetlerle ilgili olarak batılı ülkelerde birçok araştırma yapılmış ve yapılan araştırmalarda genel olarak erkeklerin bayanlardan, daha yüksek başarı gösterdikleri görülmüştür. (Mandell, 2008; Cole, 2008; Worthington, 2004; Chen ve Volpe, 1998; Lusardi ve Mitchell, 2006,2009; Almenber ve Save Söderbergh, 2011; Monticone, 2009; Volpe, 1996; Goldsmith ve Goldsmith, 1997)

Finansal bilgi, finansal okuryazarlık ve kredi kartı davranışlarını incelemeye yönelik yapılan diğer çalışmalar (Barden, Lee, Serido ve Collins, 2008) tarafından yapılmıştır. (Hackman, 2009; Barden, 2008) finansal eğitimin etkisini incelemiştir. 93 Üniversitede öğrencilere mali bilgi tutum ve davranışlar üzerinde seminerler verdiler, finansal bilgi puanı iyi bir mali yönetimin algılamak için hesaplamışlardır. Her ay amorti gibi diğer öğeleri de değerlendirerek bir mağazada kredi kartı uygulamaları yapılmıştır. Bu çalışmalarda ön test ve sonraki testlerde, erkek öğrencilerin mali bilgisinin kız öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

(Markovich ve De Vaney, 1997; Chen ve Volpe, 1998,2002) 'in araştırmalarına göre erkek öğrenciler kadın öğrencilere göre daha yüksek finansal okuryazarlığa sahiptir.

(Almenberg ve Save Söderbergh, 2011) yaptıkları araştırmada, İsveçli bireyler arasında kadınların aile içi ekonomik kararlara nadirin karışması kaynaklı, finansal okuryazarlık konusunda büyük cinsiyet farkları oluştuğunu gözlemişlerdir.

(Goldsmith ve Goldsmith, 1997) iddia ediyorlar ki ; kadınların erkeklerden daha düşük skora sahip olmasının sebebi genel olarak yatırım ve kişisel finans konularıyla daha az ilgili olmaları ve dolayısıyla finansal servisleri daha az kullanmalarındadır.

(Eitel ve Martin, 2008) 204 kadın üzerinde yaptığı araştırmada; siyahi ve yaşlı kadınların daha yüksek puan aldıklarını tespit etmiştir

2.3. Yaş Durumu Araştırması

ABD de finansal okuryazarlığın kadınlar ve erkekler üzerinde incelemek için birçok araştırma yapılmıştır. Örneğin; (Norvilitis, Osberg, Young, Mervin, Roehling ve Kamas, 2006; Eitel ve Martin, 2008; Robb ve Sharpe, 2009; Lalonde ve Schimdt, 2009) Jump Start bir ulusal koalisyon kuruluşu aracılığıyla kendilerini anaokulundan üniversiteye kadar öğrencilerin finansal okuryazarlık savunuculuk, araştırma ve standart geliştirme konusuna adanmışlardır. (Norvilitis ve Dig) finansal bilgi ve finansal okuryazarlık konularını genellikle birleştirerek kredi kartı kullanımında öğrencilerin kişilik faktörlerini, tutumlarını ve mali bilgisini incelemişler ve bunların borç ve borç edinme gibi etkilerini tahmin etmeye çalışmışlardır. Sonuçlar öğrencilerin finansal bilgi eksikliğinin, öğrencilerin yaşları ile ilgili olduğunu göstermiştir. Kredi kartı kullanımı önemli ölçüde borç ile ilgili olumlu yönde kullanıldığı görülmüştür. Yüksek Borcu olanların kredi kartı kullanmaya daha olumlu baktığı görülmüştür.

(Danes, 1994) araştırmasına göre; ailelere, çocukların hangi yaşta aile içi finansal aktivite ve bilgilere ulaşması gerektiği sorulduğunda, ailelerin çoğunlukla 15-17 yaş arasını belirttiği kaydedilmiştir. Ailelerin yarısından fazlası 18 yaşından sonra çocukların kendi hesaplarının, kredi kartlarının, kişisel borçlarının sorumluluğunu alması gerektiğini belirtmiştir.

2.219 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada erken deneyimlerin finansal okuryazarlığı arttırdığı görüldü.

Erken yaşta parayı yönetmeye başlamak ileriki yıllarda finansal iyiliği olumlu etkiliyor.

Ulusal politika anlamında gelişmekte olan ülkelerde kamu stratejisi geliştirme konusunda eksiklikler görülmektedir. Örneğin; yukarıdaki araştırma örneklerini gösterdiğimiz Malezya'da böyle bir kamu stratejisi henüz oluşturulmamıştır. Malezyalı (13–17) yaşları arasındaki Malezyalı öğrenciler ev ekonomisi, genel ekonomi, muhasebe ve girişimcilik konusunda sınırlı olsa da eğitim alabilmekte fakat kişisel finans derslerine verilen önem minimum düzeyde olmasından kaynaklı kişisel finans eğitimi alamamaktadırlar.

2004'te Avustralya'da yapılan bir çalışmada (Worthington, 2004) 50-60 yaş arası bireylerin finansal okuryazarlık derecesinin daha düşük olduğu belirlenmiştir. İsveç'te yapılan bir çalışmada en yüksek finansal okuryazarlık derecesinin 35-50 yaş arası göstermiş ve 65 yaş üstü en kötü performansı göstermiştir. (Almenberg ve Save Söderbergh, 2011)

Abu Bakar'ın yapmış olduğu araştırmada; 5 devlet 5 özel üniversite rasgele seçildi. (daha sonra 10 üniversite daha eklenmiş) anket 25 doğru/yanlış sorusundan oluşuyordu. Bunlar; finansal hedefler, finansal evraklar (records) tasarruf, yatırım, emeklilik, bankacılık sistemi, paranın zaman değeri (Time Value of Maney), vasiyetler, sigorta, öğrenim kredisi ve kişisel finans hakkında genel bilgiler.

Bütün üniversitelerden 350 öğrenci rasgele seçilmiş, 3.850 anket dağıtılmış 2.519 'u tamamlanmış şekilde geri dönmüş (% 65 geri dönüş oranı) ortalama geri dönüş oranı devlet okullarında % 72,8, özel okullarda % 56,6'dır.

Bu araştırmaya göre; Aile finansı konuşmanın finansal okuryazarlığa pozitif etkisi var. Bu da daha çok ilgi daha çok bilgi getiriyor demek. (Peng, Bartholomeo, Fox, Cravener, 2007) ye göre 18 yaşından önce katılımcının bir başka hesabı olması yatırım bilgisi skorunu yükseltiyor.

2.4. Eğitim Durumu Araştırması

Genç yetişkinler arasında yakın zamanda yapılan bir çalışmada; finansal bilgi iyeliği ile finansal davranış değişikliği arasında direk bir bağlantı bulunmuş fakat finansal bilgi ile finans iyilik arasında direkt bir bağlantı kurulamamıştır. (Shim, 2009)

(Murphy, 2005) lisans işletme öğrencilerinin işletmesi okumayanlardan daha yüksek finansal okuryazarlığa, daha eğitilmiş ailelerden gelenlerden de eğitimsiz ailelere göre daha yüksek finansal okuryazarlığa sahip olduğunu buldu.

(Mandell, 2008) finansal okuryazarlığın ebeveyn eğitim durumuyla bağlantılı olduğunu buldu. Diğer araştırmalarda gösteriyor ki akademik başarıya göre (Chen ve Volpe, 1998; Murpy, 2005) ve okunmakta olan sınıfa göre (1'den 4'e) de finansal okuryazarlık değişiyor.

(Chow, 2005) Akademik yeteneklerin, hayattan memnuniyet ve başarı konusunda pozitif etkisi var. Akademik yeteneklerin önemli göstergeleri (genel ortalama ve sınıf) finansal okuryazarlık konusunda bir kriter olarak araştırılıyor.

Başta ki hipotezdeki beklentiye zıt olarak; sınıf ve genel not ortalaması ile finansal iyilikleri arasında direkt bağlantı bulunamamış. Bu da yakın zamandaki literatürü doğrular nitelikte (Shim, 2009; Shiao, 2009) dolayısıyla akademik yetenek bireyin finansal durumuyla alakalı memnuniyeti belirlemeyebiliyor. Davranışsal/bilişsel geçmiş, kişisel kontrol derecesi, finansal sosyalleşme de kazanılan etkiler de finansal iyilikleri belirliyor.

Bazı araştırmacılara bulgusuna göre üniversiteyi bitirmiş ya da üniversitede okuyan bireylerin düşük eğitim seviyesine sahip olanlara göre finansal açıdan daha bilgili olduğu görülmüştür. (Cole, 2008; Worthington, 2004; Lusardi ve Mitchell, 2006,2008; Almenber ve Save Söderbergh, 2011; Guiso ve Japelli, 2005; Alexander, 1998), buna ek olarak (Mandell, 2004,2008) finansal okuryazarlık ve eğitim arasındaki korelasyonun bireyin erken çağlarında oluştuğunu göstermiştir. Mandel'e göre üniversite mezunlarının çocukları finansal sayısal testlerde daha başarılıdır.

Üniversitelerin ekonomi ve işletme okuyanların finansal açıdan daha bilgili olduğu (Lusardi ve Mitchell, 2007; Almenber ve Save Söderbergh, 2011; Beal ve Delpachitra, 2003; Chen ve Volpe, 2002; Alessie, 2008) 'ın çalışmalarında görülmüştür.

(Lusardi ve Mitchell, 2006, 2007, 2008) okuryazarlık seviyesi düşük bireylerin emeklilik için daha az tasarrufta bulduklarını tespit etmiş, bu çalışma (Lusardi ve Mitchell, 2009; Banks, 2009) 'un finansal açıdan daha bilgili bireylerin emekliliğe daha fazla hazır ve daha yüksek emeklilik gelirine sahip olması bulgusuyla paraleldir.

2.5 Coğrafya Araştırması

Şehirlerde yaşayanlar kırsala göre daha çok marka ve moda odaklı dolayısıyla kentli üniversiteliler ve etnik olarak Malezyalı olanlar, finansal bilgi konusunda özellikle tasarruf konusunda (Tüketim ve markayla karşılaştırma) daha az ilgililer. Bunun geldiği yer; (Abu Bakar, 2006) öğrenim kredisine öğrencilerin tavrı konusunu araştırdığında; Çin kökenlilerin kırsal kökenlilerin ve son sınıfta olanların daha yüksek bilgileri olduğunu bulmuştur.

(Cole, 2008) kırsal alanda yaşayanların daha az finansal okuryazarlığa sahip olduğunu tespit etmiş, (Guiso ve Japelli, 2003) borsa konusundaki farkındalığın yatırımcıların ikamet alanında ki sosyal iletişimin yoğunluğuyla bağıntılı olduğunu bulmuştur.

2.6. Etnik Araştırması

Etnik olarak Türkiye'de yapılan bir araştırma bulunmamaktadır. Malezya ve batılı ülkelerde yapılan araştırmalar bulunmaktadır. Bu araştırmaların birinde; Çinliler (Malezyalılara göre) ailelerinin parasal alışkanlarından; arkadaşlarının parasal alışkanlıkları, din finansal sosyalleşme birimleri gibi faktörlere göre daha çok etkileniyorlar. Bu önemli çünkü önceki çalışmalarda, Çinli öğrencilerin Malezyalılara göre aile ve arkadaş iletişimlerinin daha düşük olduğu bulunmuştur. (Kamaruddin ve Mokhlis, 2003)

Araştırmaya göre Çinliler, Malezyalılara kıyasla arkadaş ve aileleriyle finansal konularda daha az iletişim kurduğu ve Malezyalılara göre alışverişlerinde daha az marka, madde ve rekreasyonel odaklı olduklarını tespit etmiştir. (Kamaruddin ve Mokhlis, 2003)

ABD’de yapılan araştırmada ise; finansal okuryazarlık seviyesi düşüklüğü özellikle yaşlı kadın nüfusu, siyahlar, Hispanikler (ABD’deki İspanyol Kökenliler) ve eğitimsiz nüfus arasında yaygındır. (Lusardi ve Mitchell, 2006,2007)

2.7. Aileler Üzerine Literatürü Araştırması

Bir kişinin veya ailenin finansı, bir işyerini yönetmeye benzememektedir. İşyerleri karlarını maksimize etmeye çalışırlar, bunu yapmak zorundadırlar yoksa iflas ederler. Aileler ise aile üyesinin çıkarını maksimize etmek zorundadır. Yani; aileler, aile üyelerinin mutlu olmasını ve parayı kendilerinin mutlu edecek bir kaynak olarak kullanmayı düşünür. Çoğu zaman bu şu anlama gelir; aileler finansal eksperlerin tavsiye ettiği kadar bile tasarruf etmez ya da yatırım yapmaz. Eğer aile karını maksimize etmeye çalışsaydı, sadece sağlık gerekçeleri ile olabildiğince az ile geçinip, geri kalanı tasarruf ve yatırıma yönlendirirlerdi. Fakat ailelere göre para amaç değil yaşamak için araçtır. (Haynes, 2009)

Finansal okuryazarlık düşük aileler yüksek geri ödemeli krediler alıyor. Yüksek borçlanmaya daha açıklar ve borç ödeme daha büyük sıkıntı çekiyorlar. (Disney ve Gathergood, 2011)

(Hira, 1997) ye göre bireyler ailelerin içindeki paranın kullanımının değişkenliğine göre (ve buna paralel olarak) parasal alışkanlıklar geliştiriyorlar. Öğrencilerin çoğu anne ya da babasını parasal alışkanlıklarını edinmede en büyük kaynak olarak gösterirken, üçte biri arkadaşlarının parasal alışkanlıklarında güçlü bir etkiye sahip olduğunu belirtti. Parasal tutumlarda aile içi iletişim konusunda ise yaklaşık 2/3 ü aile içi mali işlerin ailede asla tartışılmadığını kaydetti.

(Dick ve Jaroszek, 2013) Hayat döngüsü hipotezine göre genç aileler, gelecekteki gelirini artırmak amacıyla borç alır ve uzun vadede tüketim dengelerini

stabilleştirmeye çalışırlar. Bu model hane halkının zamansal olarak tutarlı seçimlerine göre yararlarını maksimize edebilecek şekilde rasyonel kararlar aldıklarını savlar. Fakat, ampirik çalışmalar pratik finansal karar alma mekanizmalarının (hane halkı tarafından) işleyiş biçiminde bu maddeler gelişen bu modele önemli limitler koyan öğeleri orta koymuştur.

Abu Bakar'ın araştırmasına göre; Ekonomik durumlar çok iyi olmayan ailelerden gelen öğrenciler daha yüksek finansal okuryazarlığa sahip olma temayülüne sahip çünkü büyük olasılıkla aileleri mutlu bir hayat için mali durumun önemini vurguluyor. Zıt olarak, özel üniversite öğrencileri finansal okuryazarlık konusunda çok motive bir ruh haline sahip olamayabiliyorlar.

2.8. Lise-Üniversite Araştırması

Malezya'da yapılan bir çalışma; çalışmanın amacı kişisel ve ailesel geçmişin akademik yeteneklerin, çocuklukta tüketim deneyimlerinin, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlığına etkisini araştırmak. 2.519 öğrenci ile yapılan bu araştırma toplam 11 özel ve devlet üniversitesinde yapılmış, 25 soruluk bir test uygulanmış ortalama olarak öğrenciler yarıdan az soruyu doğru cevaplamış. Çocuklukta ailenin mali durumunu ebeveynleri ile konuşabilenler önemli ölçüde daha başarılı bulunmuş, bunun dışında etnik olarak Çinli olanlar kampüste yaşayanlar ve özel üniversitede okuyanlar finansal okuryazarlık konusunda daha düşük başarı kaydetmişler.

Geçmiş araştırmalar (Moschis, 1987; O'guinveForber, 1989; Chan ve NcNeal, 2006) gösteriyor ki; aileler, yaşıt grupları, basılı medya, televizyon reklamları ve okul içi eğitim tüketici sosyalleşmesinde en önemli rolü oynuyordu.

1987 yılında ABD 'de bulunan Montana State üniversitesinde yaklaşık 323 öğrenci ile yapılan bir bireysel krediler, finansal kayıt tutma, kredi kartı kullanma ile ilgili öğrencilerin bilgileri araştırıldı ve bu çalışma öğrencilerin finansal bilgilerinin sınırlı olduğunu ve evli kız öğrencilerin diğer kız öğrencilere göre daha bilgili olduğunu gösterdi.

Youngstown State üniversitesinde 1996 yılında 454 kişi ile yapılan ikinci bir çalışmada ise finansal okuryazarlık ve yatırımın, cinsiyet akademik düzey disiplin ve deneyim arasındaki ilişkisi araştırıldı.

(John Markese 1993) öğrencilerin bilgilerini kullanarak yatırımların ölçtü. Ankette kişilere risk dahil kişisel yatırım konularında 10 soru soruldu. Amerikan yatırım derneği başkanı tarafından geliştirilen anket soruları para tahmin sayısı, bireysel yatırımcılar ve para dengesinden uyarlanmıştır. soruların çeşitlendirilmesi mali müşavir nitelikleri, vergi planlaması, iç matematik, faiz oranları, hisse senedi, tahvil yatırım fonları ve küresel yatırım konularından seçilmiştir. Her soru 10 puan değerinde olup 70 ve üzeri olan bilgili kabul edilmiştir.

Kişisel finans bilgisi konusunda üçüncü bir araştırmada Markovich ve Devoney tarafından Midwestern Üniversitesinde çalışan 500 yaşlı insan üzerinde yapılmıştır. Bu ankette 21 den fazla kredi kartı kullanımı, kredi ödemeleri, acil toplam fonlar, sigorta kullanımı ile ilgili seçmeli sorular sormuştur. Puanlar 9,31 ile 21 arasında değişmekteydi. Bu ankette yaşlıların finansal okuryazarlık konusunda yeterli bilgiye sahip olduğunu gösterdi. Bu anket örnek yaşlıların finansal yönetim konusunda başarılı olduğu ve yönetici olanların daha yüksek bilgiye sahip oldukları eğilimindeydi. Bu anket üç veya daha az kredi kartı kullananların ödenmemiş kredi kartı oranlarının daha az olduğu, 4 veya daha fazla kredi kartı olanların mali yönetiminde daha bilgili olduklarını gösterdi.

(Chan ve Volpe 1998) Kaliforniya, Florida, Kentucky, Massachusetts, Ohio ve Pensilvanya'da; hem özel hem de devlet okulları olmaz üzere 13 üniversite kampusunda, 924 öğrenciye anket çalışması yapmıştır. Finansal okuryazarlığı ile ilgili uygulanan bu ankette, araştırma öğrencilerin özellikleri ile finansal okuryazarlığını ölçmek için, mali kararları hakkında 8 soru finansal bilgi konusunda 36 soru ve çoktan seçmeli sorular olmak üzere toplam 52 soru sorulmuştur. Bu ankette finansal okuryazarlık, finansal bilgi, tasarruf, borçlanma, sigorta ve yatırım bilgisi ölçmeye çalışıldı. Öğrencilerin yarısı anketten % 52,9 puan aldı. Geri kalan öğrencilerin finans bilgisi konusunda yetersiz olduğu görüldü. Anket aynı zamanda üst alt sınıf, kadın-erkek, 30 yaş üzeri-altındakilerin finansal bilgi konusunda

bilgilerinin farklı olduğunu göstermiştir. Bu anket öğrencilerin finansal bilgi, tasarruf ve borçlanma konusunda yanlış bilgi eğiliminde olduğunu da göstermiştir. Anket aynı zamanda finansal bilgi konusunda cinsiyet farklılıklarını da araştırmıştır. Chen ve Volpe (2002) finansal okuryazarlık konusunda erkekleri kadınlardan daha başarılı bulduklarını söylemişlerdir. Ayrıca bu sonuçlar deneyimli kişilerin akademik eğilimleri kişilerin finansal bilgi konusunda daha başarılı olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin mali konularda bilgilerin ebeveynlerden öğrendikleri, erkek öğrencilerin bayan öğrencilere göre kendilerine daha fazla güvendikleri görülmüştür.

(Bodvarson ve Wolker, 2004) ve (Lyons, 2003;2004)'a göre kötü kişisel finansal yönetim öğrencilerin akademik performansını, mental ve fiziksel iyilikleri ve hatta mezuniyet sonrası iş bulma durumlarını bile etkilemektedir.

RobbveSharpe (2009) yaptığı 6,250 öğrenci üniversite öğrencisinin katıldığı bir araştırmada, finansal bilgi ve kredi kartı kullanımı arasındaki ilişkide, finansal bilgi ve davranış arasında net sonuçlar vermemiştir. Örneğin finansal bilgisi olan öğrencilerin yüksek kredi kartı bakiyelerinin olduğu görülmüştür. Bu anket yüksek kredi kartı kullanımının kişisel ölçünün bilgiye değil, tutum ve ihtiyaca göre değiştiğini göstermiştir.

Lalonde ve Schmint, (2009) ABD de Liberal Sanatlar Üniversitesinde yaptığı bir araştırmada önceki araştırmaların tersine kadınların erkeklere göre kredi kartı kullanımı ve finansal bilgilerin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Finansal okuryazarlığı ölçmek için Robb (2008) Xiao Serido ve Shim, (2010) bir çalışmayla büyük bir kamu üniversitesinde 1.354 Üniversite öğrencisi üzerinde finansal bilgi ve kredi kartı kullanımı davranışı ile ilgili olarak bir çalışma yapmıştır. Finansal ve mali bilgileri ölçmek için 6 soru ölçeği kullanmışlardır. Anket sonucunda öğrencilerin Kredi kartı borçlarını ödemek için, başka bir kredi kartı da kullandıkları da görülmüştür. Aynı zamanda kredi kartından nakit avans aldıkları ve kredi kartı limiti aşınca kendilerini suçlu gibi hissettikleri ve kredi kartı borcunu asgari tutarda ödedikleri gözlemlenmiştir.

Amerika’da finansal okuryazarlık dersleri müfredata konulmaya başladı. Ama bu konudaki sorulardan bir tanesi de bu çalışmaların ve bu derslerin pratik hayatta öğrencilerin finansal kararlarına etkisinin olup olmadığı. Bu çalışma için New Jersey dış hekimliği fakültesi seçildi. Çünkü burada bir süredir iyi bir finans okuryazarlık programı vardı. Hem sayısal hem de sözel yöntemlerle sorular sorulmuş, bu sorulardan bazıları, finansal okuryazarlık eğitimi borç alma, bütçe yönetimi ve para harcama davranışınızı nasıl değiştirdi? Öğrenci kredisi ödeme durumunuzu nasıl etkiledi, kredi kullanımınızı nasıl etkiledi? Finansal okuryazarlık eğitimi ile daha iyi finansal kararlar verme arasında pozitif korelasyon bulunmuştur. Hatta finansal okuryazarlık eğitiminin öğrencilerin yaşam kararlarında ve hatta market alışverişle bile kararlarını etkili olduğu görülmüştür. Genel olarak verilen finansal okuryazarlık eğitimi kişilerin bütçeleme ve harcama davranışlarını değiştirmiştir. (K Brown 2011)

Hilgert ve arkadaşları tarafında geliştirilen başka bir ankette bilgi 8 doğru ve 8 yanlış soru kullanılarak ölçüldü, bu çalışmaların sonuçları; kişisel finans öznel bilgisine katkıda bulunduğu görülmüştür. Ayrıca öğrenci üzerinde riskli borçlanmayı azalttığı kredi bilgi edinmeyi ortaya çıkardığı görülmüştür.

Abu Bakar’ın araştırmasına göre; Kampus dışı yaşanan öğrenciler daha yüksek finansal okuryazarlığa sahip çünkü finansal sorumluluk ve yükümlülükler artıyor.

Kampüste yaşayan Üniversite öğrencileri finansal iyilikleri konusunda kampüs dışı yaşayanlara göre daha memnundur. Olası açıklama; şehirden gelenlerin daha müreffeh olması ihtimal.

Tasarruf finansal sosyalleşme ya da finansal bilgi ile direkt etkileşime sahip değil. Fakat tasarruf, üniversite öğrencilerinin finansal iyiliklerini olumlu etkiliyor.

2.9. Meslek Araştırması

Meslek finansal okuryazarlık için başka bir belirleyici husustur. Fakat bu alanda yapılmış çok çalışma yoktur. Yapılan çalışmaların en önemlilerinden (Worthington, 2004)’in bulgularına göre, Avustralyalı profesyoneller, yöneticiler, iş ve tarımsal işletme sahipleri en yüksek finansal okuryazarlık bilgisine sahip oldukları görülmüş

iken, işsiz ya da çalışmayanların testlerde oldukça başarısız olduğu görülmüştür. (Monticone 2010) İtalyan beyaz yakalı çalışanların menajerlerin ve özel iş sahiplerinin en yüksek okuryazarlık oranının gösterdiğini gözlemlemiştir. Öte yandan (Cole, 2008) Endonezya'da Tarım dışında iş yapan girişimciler daha başarılı olduğunu tespit etmiştir.

2.10. İktisadi Durum Araştırması

Birçok çalışma gösteriyor ki refah seviyesi finansal okuryazarlık üzerinde pozitif etkiye sahiptir. Delavande ve Peress Bunun sebebin finansal bilgiye erişimin kişinin kendi servetti artıkça, servetini yönetebilme kabiliyetine sahip olma isteği ile alakalı olduğunu iddia etmiştir. (Delavande, 2008; Peress, 2004)

2.11. Finansal Tutum-Finansal Okuryazarlık ilişkisi

Tutumlar ve tercihler, finansal okuryazarlığın önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir. Örneğin, eğer insanların gelecek için birikim yapma yönünde olumsuz bir tutumları varsa onların birikim davranışını gerçekleştirmeye çok daha az yatkın olacağı tartışılabilir. Benzer şekilde, kısa vadedeki isteklerini önemsemeyi tercih eden kişilerin, acil durumlar için tasarruf ya da uzun vadeli finansal planlar yapma ihtimalleri daha düşük olacaktır.

Finansal okuryazarlık anketi finansal tutuma ilişkin üç cümle ile katılımcılarının para ve gelecek için planlamalarını ölçülemektedir. Bu üç soruya Katılıyorum..... Katılmıyorum Likert ölçeğinde verilen ortalama cevap, Finansal Tutum göstergesini oluşturmaktadır. “Üç” puan üzerinde alınan Finansal Tutum göstergesi yüksek olarak değerlendirilmekte, bir başka deyişle finansal tutumun uzun vadeye yatkınlığını göstermektedir. Ülkeler arasında Finansal Tutum açısından oldukça farklılık gözlemlenmektedir. Ermenistan'da uzun vadeye yönelik olumlu tutum oranı % 11 gibi düşük bir oran iken aynı gösterge Peru için % 71 seviyelerindedir. Türkiye % 61 olumlu Finansal Tutum oranı ile 15 ülke arasında 7. sıradadır.

Finansal Tutuma ilişkin aşağıdaki ifadelere itiraz eden katılımcıların yüzdesi

Tablo 1 Finansal Tutuma ilişkin aşağıdaki ifadelere itiraz eden katılımcıların yüzdesi

Uzun vadede harcamayı tasarruf etmeye yeğlerim.	Bugün için yaşar ve yarın için pek endişelenmem		Para Harcamak İçindir.
Peru	64%	72%	45%
Arnavutluk	61%	66%	45%
Norveç	60%	57%	45%
Macaristan	56%	68%	33%
İngiliz Virgin Adaları	60%	66%	31%
Güney Afrika	48%	60%	39%
Türkiye	52%	62%	31%
Çek Cumhuriyeti	45%	69%	29%
Almanya	49%	65%	26%
Malezya	47%	57%	26%
İrlanda	38%	54%	30%
İngiltere	35%	50%	29%
Estonya	39%	49%	24%
Polonya	19%	45%	12%
Ermenistan	8%	60%	2%

Soru bazında baktığımızda, ilk soru ile Ermenistan % 8 ve Polonya % 19 katılımcılarının çok az bir oranının tasarruf etmekten tatmin oldukları, aksine Perulu % 64 ve Arnavut % 61 katılımcılarının çoğunluğunun tasarruf etmekten tatmin oldukları gözlemlenmektedir. Üçüncü soru “Finansal Tutum” açısından yine ülkeleri oldukça ayırtmıştır. Arnavutlar ve Perulu katılımcıların neredeyse yarısı % 45 “Para Harcamak İçindir.” ibaresine itiraz etmiştir. Bu soru katılımcıların para açısından ne ölçüde muhafazakâr yaklaşımları olduğunu göstermektedir. Tam aksine, Ermenilerin sadece % 2’si ve Polonyalıların % 12’si bu ibareye itiraz etmiştir.

Kanıtlar, veriler çelişkili olsa da öyle görünüyor ki finansal eğitim programları finansal davranışları geliştiriyor. Bu etkiler en çok ve en güçlü biçimde finansal eğitimi alan düşük gelirli ve düşük eğitim düzeyli bireylerde gözleniyor. Fakat yine de finansal eğitim, finansal okuryazarlık ve finansal davranış sonuçları arasında düz bir ilişki yok. Bazı eğitim programları finansal okuryazarlığı geliştirirken finansal davranışlar değişmiyor, bazı başka programlar finansal davranışa olumlu katkıda bulunurken diğerlerinin hiçbir konuda olumlu etkisi bulunmuyor.

Finansal okuryazarlık programları sonucu oluşan davranış değişiklikleri direkt olarak eğitim programının başarısı kaynaklı değil, programlarla birlikte gelen yan etkilerin göstergesi sonucu olabilir.

(Dick, Joroszek, 2013) tarafından yapılan bir çalışmada; hane halkının normatif çevreden sistematik sapmasını açıklamak için 2 yola başvurulmaktadır. İlk olarak, bireylerin finansal davranışları, miyopluktan muzdarip olabilir. Kredi kararlarında, kısa vadeli bakış ve davranış ani, kısa vadeli yararları çıkarılara daha fazla önem gösterirken, gelecekteki harcamalara gözden çıkarabilir. Bu davranış biçimi daha yüksek tüketim kredisi alımına sebep olur, ikinci olarak, sadece çok az hane halkın (oran olarak) halihazırdaki değer, değerlendirmelerini doğru bir şekilde hesaplamaktadır. Bu değerlendirme, life-cycle teorisindeki optimal, tüketim yoluna doğru bir şekilde karar verebilmeyi ve finansal piyasaların ve sunulan finansal hizmetlerin işleyişi konusunda doğru bilgiye sahip olunmasını kapsar (Lusardi ve Mitchell, 2001)

Buradaki tartışma optimal altı (kötü) finansal karar almanın sebebi olarak kişisel kontrolün mü yoksa zayıf finansal eğitimin mi sorumlu olduğudur. Buna bağlı olarak, yani kişisel kontrolün etkisi fazla ise, finansal eğitimin tüketici davranışına etkisi olup olmadığı sorguya açık duruma gelmektedir.

Kişisel kontrolün bir başka vechesi kişisel rasyonel ve duygusal bölünmesi kaynaklı optimizasyon sorunudur. (İkili-seçim yapısı) ikili-seçim yapısı modelinde (dual-prefence made) karar alma süreci birlikte var olan iki ayrı self:miyop kısa vadeli bakış selfi ve uzun vadeli planlamacı kişilik arasındaki çatışma olarak tanımlanır.

Kısa vadeli kişilik ani tatmin peşindeyken self kontrol uygulayıp tüketici uygun doza düşürmesi gerekmektedir. (Laibson, 1997; Gol ve Pesendorfer, 2001,2008; Benhabib ve Bisro, 2005; Bertaut, Halassos ve Beiter, 2000) ani tatmin arzusunun tüketimi ve borç almayı artırdığını göstermişlerdir. Önemli nokta şu ki bu tarz irrasyonel kararlar genellikle bireylerin rasyonel tahkim yeteneğine ve mevcut davranışın sürdürülebilir olmadığı bilgisine rağmen gerçekleşmektedir.

Bu veriler finansal okuryazarlık ve finansal eğitimin etkinliğine gölge düşürse de bu makalede (Dick ve Jaroszek, 2013) finansal eğitimin self kontrol eksikliğine karşı bir efekt yaratabildiğini iddia ediyor. Daha doğru bir deyimle davranış değişikliğine yol açabilen faktör finansal piyasa ve ürünler hakkında sahip olunan bilgi değil, aritmetik hesaplama yeteneğidir. Bu sonuç (Smith, M.aidle ve Wills, 2010) ‘un aritmetiğin finansal okuryazarlıktan çok daha temel bir mesele olduğu hakkındaki çalışmalarıyla ve (Barks, 2010) finansal okuryazarlık ile aritmetik kavramlarının birbirinden ayrılması gerektiği konusunda teziyle destekliyor.

3. METODOLOJİ

3.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

- Öğrencilerin finansal kararlarını nasıl verdiği veya ne kadar bilgili oldukları ayrıca hayatına finansal okuryazarlığını nasıl etki ettiği konusunda veriler elde edilmeye çalışılacaktır.
- Kişilerin ve ailelerin eğitim seviyelerinin finansal okuryazarlık ve finansal okuryazarlık bilinci nasıl etkilediği araştırılacaktır.
- Öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesinin ne durumda olduğu araştırılacaktır.
- İşletme öğrencileri ile diğer bölüm öğrencileri arasında finansal okuryazarlık bakımından fark olup olmadığı araştırılacaktır.
- Erkek öğrenciler ile Kadın öğrenciler arasında finansal okuryazarlık bakımından fark olup olmadığı araştırılacaktır.
- Öğrencilerin son güncel Kredi kartındaki taksit sınırlandırması ile ilgili ne düşündükleri araştırılacaktır.
- Öğrencilerin finansla ve finansal okuryazarlık ile ilgili tanımları bilip bilmediği araştırılacaktır.
- Finansal tanımları İşletme öğrencilerinin mi daha iyi bildiği, yoksa diğer bölüm öğrencilerinin mi daha iyi bildiği araştırılacaktır.
- Finansal tanımları erkek öğrencilerin mi, yoksa kadın öğrencilerin mi daha iyi bildiği araştırılacaktır.
- Öğrencilerin kredi kartı kullanma alışkanlıkları araştırılacaktır.
- Öğrencilerin tasarruf alışkanlıkları araştırılacaktır.

3.2. Hipotezler

-İşletme öğrencilerinin diğer öğrencilere göre daha yüksek finansal okuryazarlığa sahip olacağı ön görülmektedir.

-Ailelerin finansal okuryazarlık eğitiminde bireyler üzerinde etkili olduğu öngörülmektedir.

-Öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesinin iyi olduğu, fakat tanımlar konusunda bilinçli olmadıkları öngörülmektedir.

-İşletme öğrencilerinin diğer öğrencilerden daha iyi finansal okuryazarlık seviyesine sahip olacağı öngörülmektedir.

-Erkek öğrencilerin, kadın öğrencilere oranla daha iyi bir finansal okuryazarlık seviyesine sahip olacağı öngörülmektedir.

-Öğrencilerin kredi kartı taksit sınırlandırmasına olumsuz olarak bakacakları öngörülmektedir.

-Öğrenciler finansla ve finansal okuryazarlıkla ilgili tanımları iyi bilmediği öngörülmektedir.

-Finansal tanımları İşletme öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerine oranla daha iyi bileceği öngörülmektedir.

-Finansal tanımları erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla daha iyi bildiği öngörülmektedir.

3.3 Çalışmanın Yöntemsel Modeli

- Kayseri ilinde bulunan Erciyes Üniversitesinde, Rektörlükten izin alınarak (100) işletme bölümü öğrencisi (100) ise diğer bölümlerden olmak üzere (200) öğrenci üzerinde, yüz yüze görüşülerek anket çalışması yapılmıştır.

-Yapılan anket çalışmaları istatistiksel hale getirilerek SPSS programı kullanılarak yorumlanmıştır.

-Yapılan çalışmada, bütün öğrencilerin kendileri hakkında sorulan soruları net ve doğru olarak yanıtladığı varsayılmıştır.

4. BULGULAR

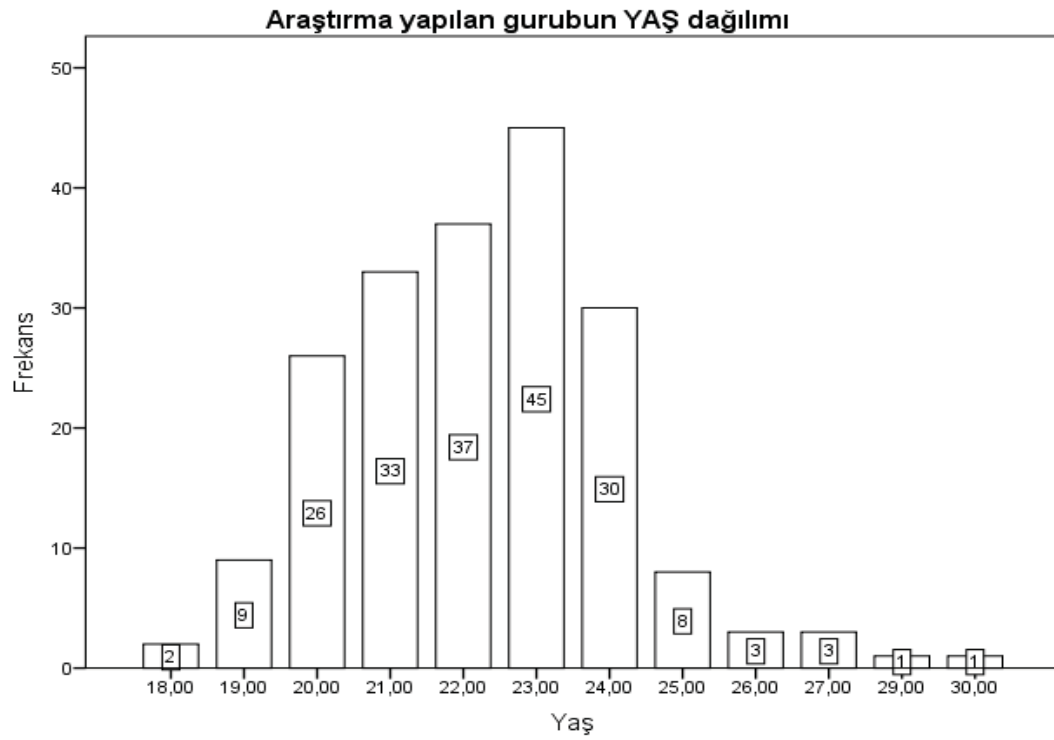
4.1 Araştırmaya Katılanların Demografik Bilgileri

Araştırmada yer alan 200 kişilik örneklem, ağırlıklı olarak erkek katılımcılardan, 23 yaş ve altında yaş grubundan ve aile eğitim düzeyi olarak lise ve üzeri eğitime sahip öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan 2 kişi anket sorusuna cevap vermemiş ve değerlendirmeye dahil edilmemiştir. Araştırmanın 20 ile 24 yaş aralığında deneklerden oluştuğu söylenebilir. Deneklerin demografik bilgileri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır. Deneklerin demografik bilgileri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

4.1.1 Araştırmaya Katılanların Yaş Dağılımı

Tablo 2- Araştırmaya Katılanların Yaş Dağılımı

		Yaş	
		Frekans	Yüzde (%)
Geçerli	18,00	2	1,0
	19,00	9	4,5
	20,00	26	13,0
	21,00	33	16,5
	22,00	37	18,5
	23,00	45	22,5
	24,00	30	15,0
	25,00	8	4,0
	26,00	3	1,5
	27,00	3	1,5
	29,00	1	,5
	30,00	1	,5
	Toplam	198	99,0
Geçersiz		2	1,0
Toplam		200	100,0

Şekil 3 Araştırma yapılan gurubun Yaş Dağılımı

4.1.2. Araştırmaya Katılanların Cinsiyet Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerden 104'ü (%52) erkek, 91 (%45,5)'i ise kadın olmuştur. Yapılan anketlerden 5 tanesi geçersiz sonuç vermiştir. Kadın-erkek dağılımında çok büyük bir dengesizliğin olmadığı görülmüştür.

Tablo 3 Cinsiyet Tablosu

		Cinsiyet	
		Frekans	Yüzde (%)
Geçerli	Erkek	104	52,0
	Kadın	91	45,5
	Toplam	195	97,5
Geçersiz		5	2,5
Toplam		200	100,0

4.2. Araştırmaya Katılanların Anne Baba Eğitim Durumları

4.2.1 Anne Eğitim Durumu

Araştırma sonucunda deneklerin büyük çoğunluğunun annelerinin eğitim durumu lise (80 kişi) (%40) olarak belirlenmiştir. Diğer dağılımlar ise ilkokul mezunları 41 kişi (%20,5), ortaokul mezunları 43 kişi (%21,5), lisans mezunları 32 kişi (%16) ve lisansüstü mezunlar ise 2 kişi (%1) olduğu görülmektedir. İşletme okuyan öğrencilerin annelerinin büyük çoğunluğu ilköğretim (32 kişi) ve lise (32 kişi) oluştururken bu rakam diğer bölüm okuyan öğrencilerde lise (48 kişi) ortaokul (22 kişi) şeklinde dağılım göstermektedir.

Tablo 4 Anne Eğitim Durumu

		Frekans	Yüzde (%)
Geçerli	İlkokul	41	20,5
	Ortaokul	43	21,5
	Lise	80	40,0
	Lisans	32	16,0
	Lisansüstü	2	1,0
	Toplam	198	99,0
Geçersiz		2	1,0
Toplam		200	100,0

Tablo 5 Anne Eğitim Durumu

		Annelerin eğitim durumu?					Toplam
		İlköğretim	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü	
Bölümünüz	İşletme	32	21	32	11	2	98
	Diğer	9	22	48	21	0	100
Toplam		41	43	80	32	2	198

4.2.2. Baba Eğitim Durumu

Araştırma sonucunda deneklerin büyük çoğunluğunun baba eğitim durumu lise (95 kişi) (%47,5) olarak belirlenmiştir. Diğer dağılımlar ise ilkokul mezunları 23 kişi (%11,5), ortaokul mezunları 28 kişi (%14), lisans mezunları 46 kişi (%23) ve lisansüstü mezunlar ise 8 kişi (%4) olduğu görülmektedir. İşletme okuyan öğrencilerin babalarının büyük çoğunluğu eğitimi ilköğretim (19 kişi) ve lise (42 kişi) oluştururken bu rakam diğer bölüm okuyan öğrencilerde lise (53 kişi), lisans (26 kişi) şeklinde dağılım göstermektedir.

Tablo 6- Baba eğitim durumu

Baba Eğitim			
		Frekans	Yüzde (%)
Geçerli	İlköğretim	23	11,5
	Ortaokul	28	14,0
	Lise	95	47,5
	Lisans	46	23,0
	Lisansüstü	8	4,0
	Toplam	200	100,0

Tablo 7 Baba eğitim durumu

		Babanızın eğitim durumu					Toplam
		İlköğretim	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü	
Bölümünüz	İşletme	19	15	42	18	6	98
	Diğer	4	13	53	28	2	100
Toplam		23	28	95	46	8	200

Yapılan ki-kare testi sonucunda araştırmaya katılanların okudukları fakültenin anne baba eğitim durumu ile anlamlı bir ilişkisi vardır. Deneklerin cinsiyetiyle okudukları fakülte arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

H(0) : Kişilerin anne eğitim durumları okudukları fakülteyi etkilemektedir.

H(1): Kişilerin baba eğitim durumları okudukları fakülteyi etkilemektedir.

H(3): Kişilerin cinsiyetleri okudukları fakülteyi etkilemektedir.

Yapılan ki-kare testi sonucunda p değeri 0,05 ten küçük çıkan hipotezler için h(0) ve h(1) hipotezleri kabul edilmiştir.

Tablo 8 Fakülte anne- baba eğitim durumu ki-kare analizi

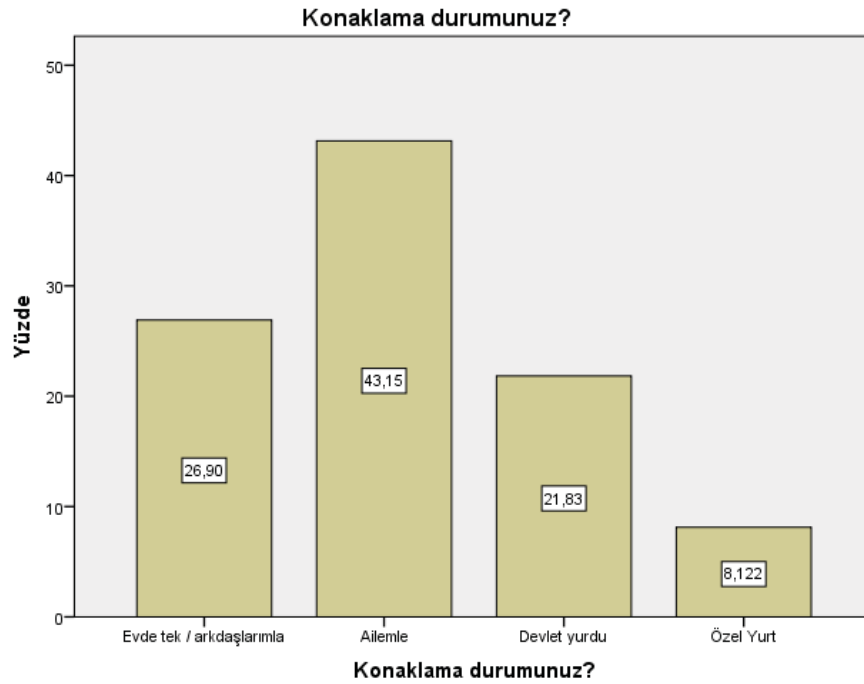
Fakülte	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	Sonuç
Anne Eğitim Durumu	8	0,000	İlişki var
Baba Eğitim Durumu	8	0,000	İlişki Var
Cinsiyet	2	0,260	İlişki Yok

4.2.3. Konaklama Durumu

Araştırmaya katılan gurubun ağırlıklı olarak ailesiyle birlikte yaşadığı (85 kişi) (%42) özel yurttan kalanların (16 kişi) (%8) çok az olduğu tespit edilmiştir. Konaklama durumunda diğer dağılımlar ise evde tek/arkadaşlarıyla kalanlar 53 kişi (%26.5), Devlet yurdunda kalanlar 43 kişi (%21,5) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 9 Konaklama Durumu

Konaklama durumu			
		Frekans	Yüzde
Geçerli	Evde tek / Arkadaşlarıyla	53	26,5
	Ailemle	85	42,5
	Devlet yurdu	43	21,5
	Özel Yurt	16	8,0
	Toplam	197	98,5
Geçersiz		3	1,5
Toplam		200	100,0

Şekil 4 Konaklama Durumu

4.3. Finansal Bilgi Düzeyini Değerlendirmeye İlişkin Analiz

Bireylerin finansal durumlarına ilişkin temel sorulara verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde, finansal okuryazarlık konusunda başarısız (%31) olduğu, finansal durumu yönetmede orta düzeyde başarılı olduğu, para harcama ve yönetim bilgilerinin büyük oranda aileden (70 kişi) (%35), eğitim düzeyinden (69 kişi) (%34,5), Kitap, Dergi, İnternet vs (31 kişi) (%10,5) kaynaklandığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 10 Finansal yönetim konusunda eğitiminize kimin katkısı

Finansal yönetim konusunda eğitiminize kimin katkısı olduğunu düşünüyorsunuz?			
		Frekans	Yüzde
Geçerli	Aile	70	35,0
	Eğitim	69	34,5
	Arkadaşlar	21	10,5
	Kitap,dergi,internet vs	31	15,5
	Toplam	191	95,5
Geçersiz		9	4,5
Toplam		200	100,0

Finansal okuryazarlığın sadece aile içinde verilen bir eğitim olmaması gerekir. Bu nedenle finansal eğitim programları ilköğretimden yükseköğretime okul müfredatlarının içinde yer almalıdır.

4.3.1 Finansal Okuryazarlık nedir.

Bireylerin finansal okuryazarlığın ne olduğunu biliyor musunuz şeklinde sorulan soruya 62 kişi %31,5 evet derken 137 kişi %68,5 hayır demiştir.

Tablo 11 Finansal okuryazarlık nedir biliyor

Finansal okuryazarlık nedir biliyor musunuz?			
		Frekans	Yüzde
Geçerli	Evet	62	31,5
	Hayır	137	68,5
	Toplam	199	99,5
Geçersiz		1	,5
Toplam		200	100,0

İşletme öğrencileri ve diğer bölüm öğrencileri karşılaştırıldığında finansal okuryazarlığı biliyorum diyen işletme öğrencileri işletme bölümü içerisinde 37 kişi ile %37,3 oranındadır. Bu oradan diğer bölüm öğrencilerinde 25 kişiyle bölüm içerisinde %25'dir. Finansal okuryazarlığın ne olduğunu bilmeyenlerin oranı işletme bölümünde 63 öğrenci ile %62,7 olurken diğer bölüm öğrencilerinde %75'dir

Tablo 12 Finansal okuryazarlık bölüm ki-kare analizi

			Finansal okuryazarlık nedir biliyor musunuz?		Toplam
			Evet	Hayır	
Bölüm	İşletme	Sayı	37	62	99
		Bölüm Yüzdesi	37,3%	62,7%	100,0%
		Finansal okuryazarlık nedir biliyor musunuz?	59,6%	45,2%	49,7%
		Toplam	18,5%	25,6%	49,7%
	Diğer	Sayı	25	75	100
		Bölüm Yüzdesi	25%	75%	100,0%
		Finansal okuryazarlık nedir biliyor musunuz?	40,4%	54,8%	50,3%
		Toplam	12,7%	37,7%	50,3%
Toplam	Sayı	62	137	199	
	Bölüm Yüzdesi	31,2%	68,8%	100,0%	
	Finansal okuryazarlık nedir biliyor musunuz?	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	31,2%	68,8%	100,0%	

Erkek ve kadın öğrenciler karşılaştırıldığında finansal okuryazarlığı biliyorum diyen erkekler 36 kişi ile %34,6 oranındadır. Bu oradan kadın öğrencilerinde 23 kişiyle %25,6'dır.

Tablo 13 Finansal okuryazarlık cinsiyet

			Finansal okuryazarlık nedir biliyor musunuz?		Toplam
			Evet	Hayır	
Cinsiyet	Erkek	Sayı	36	68	104
		Bölüm Yüzdesi	34,6%	65,4%	100,0%
		Genel Yüzde	61,0%	50,4%	53,6%
		Toplam	18,6%	35,1%	53,6%
	Kadın	Sayı	23	67	90
		Bölüm Yüzdesi	25,6%	74,4%	100,0%
		Genel Yüzde	39,0%	49,6%	46,4%
		Toplam	11,9%	34,5%	46,4%
Toplam	Sayı	59	135	194	
	Bölüm Yüzdesi	30,4%	69,6%	100,0%	
	Genel Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam	30,4%	69,6%	100,0%	

4.3.2 Finansal yönetim

Toplam 200 anket içinde 91 kişi (% 45) finansal durumunu yönetme konusunda kendisini orta düzeyde başarılı, 74 kişi %37 oldukça başarılı ve 33 kişi (%16,5) başarısız görmektedir. Kendini orta düzeyde başarılı- orta düzeyde başarılı görenlerin oranı incelendiğinde 165 kişi (%82,5) olarak görülmektedir. Öğrenciler finansal okuryazarlığın ne olduğunu bilmediğini söylemelerine rağmen kendilerini finansal konularında başarılı görmektedirler.

Tablo 14 Finansal yönetim konusunda kendinizi nasıl bulmaktasınız?

Finansal yönetim konusunda kendinizi nasıl bulmaktasınız?			
		Frekans	Yüzde
Geçerli	Oldukça başarılı	74	37,0
	Orta düzeyde başarılı	91	45,5
	Başarısız	33	16,5
	Toplam	198	99,0
Geçersiz		2	1,0
Toplam		200	100,0

4.3.3 Faturalar, Ekstre ve Finansal Kayıtlar

Finansal durumu yönetmede önemli olan, finansal kayıtları saklama seçeneği, 70 kişi (% 35) “bir süre saklar, atarım”, ifadesiyle ortaya konmaktadır. Finansal kayıtlarımı “hiç saklamam” seçeneğini işaretleyenlerin oranının 55 kişi (%27,5) olması ise, genç nesilde belge saklama konusunda bir anlayışın gelişmediğini göstermektedir. Belge saklama finansal açıdan hem geçmişini hem de geleceğini görmek açısından önemli bir rol oynamaktadır.

Tablo 15 Faturalar, Ekstre ve Finansal kayıtlar

Faturaları, size gelen ekstreleri ve finansal evraklarınızı ne kadar süre ile saklamaktasınız?			
		Frekans	Yüzde
Geçerli	Hiç saklamam	55	27,5
	Bir süre saklarım	70	35,0
	Bazı kayıtları saklarım	17	8,5
	Sürekli saklarım	57	28,5
	Toplam	199	99,5
Geçersiz		1	,5
Total		200	100,0

Yapılan ki-kare sonuçlarına göre ankete katılan öğrencilerin para harcama ve yönetme bilgilerini nereden edindiklerinin ailelerinin eğitim düzeyi ve okudukları fakülte ile ilişkisinin olduğundan söz edilememektedir.

H(0): Finansal yönetim konusunda eğitimimde annenin eğitim etkilidir.

H(1): Finansal yönetim konusunda eğitimimde babanın eğitim etkilidir.

H(2): Finansal yönetim konusunda eğitimimde okunulan bölüm etkilidir.

Yapılan ki-kare analizi sonucunda p değeri 0,05ten büyük çıktığı için h(0),h(1) ve h(2) hipotezleri rededilmiştir.

Tablo 16 Finansal yönetim konusunda eğitiminize kimin katkısı olduğunu düşünüyorsunuz

Finansal yönetim konusunda eğitiminize kimin katkısı olduğunu düşünüyorsunuz?	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	Sonuç
Anne Eğitim Durumu	12	0,332	İlişki Yok
Baba Eğitim Durumu	12	0,212	İlişki Yok
Bölüm	6	0,166	İlişki Yok

4.3.4 Faturaların ödenmesi

Finansal okuryazarlık düzeyi ile ilgili olarak algılanan faturalarını zamanında ödeme davranışı ile öğrencilerin kayıtlı oldukları fakülteler arasında yapılan kıkare analizi sonuçlarına göre anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bunun yanı sıra kredi kartı son ödeme tarihi kavramının bilinirliği ile faturalarını zamanında ödeme davranışı arasında ilişki vardır. Son olarak ise faturalarını zamanında ödeme ile aylık bütçe yapma arasında da anlamlılık bulunmaktadır.

H(0) : Faturaların zamanında ödenmesinin nedeni kredi kartı ödeme tarihini bilmem etkilidir.

H(1): Faturaların zamanında ödenmesinin nedeni aylık bütçe yapmam etkilidir.

Yapılan ki-kare testi sonucunda p değeri 0,05 ten küçük olan h(0) ve h(1) hipotezleri kabul edilmiştir.

Tablo 17 Faturalarınızı zamanında öder misiniz?

Faturalarınızı zamanında öder misiniz?	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	Sonuç
Anne Eğitim Durumu	4	0,688	İlişki Yok
Baba Eğitim Durumu	4	0,800	İlişki Yok
Bölüm	2	0,629	İlişki Yok
Cinsiyet	1	0,540	İlişki yok
Kredi kartı ödeme tarihi	2	0,023	İlişki var
Kredi kartı faiz oranları	2	0,616	İlişki yok
Aylık bütçe yapmaktasınız?	1	0,001	İlişki var

4.3.5 Finansal yönetim Analizi

H(0): Finansal yönetim konusunda kredi kartı faiz oranlarını bilirim.

H(1): Finansal yönetim konusunda kredi kartı minimum ödeme tutarını bilirim.

H(2): Finansal yönetim konusunda bilimde okuduğum bölüm etkilidir.

Tablo 18 Finansal yönetim Analizi

Finansal yönetim konusunda kendinizi nasıl bulmaktasınız?	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	Sonuç
Bileşik Faiz	4	0,086	İlişki Yok
Basit Faiz	4	0,336	İlişki Yok
Kredi kartı ödeme tarihi	4	0,42	İlişki Yok
Kredi Kartı faiz oranları	4	0,001	İlişki Var
Kredi Kartı Minimum Ödeme Tutarı	4	0,024	İlişki Var
Hazine bonusu	4	0,288	İlişki Yok
Hisse Senedi	4	0,087	İlişki Yok
Risk getiri oranları	4	0,266	İlişki Yok
Bireysel Emeklilik Sigortası	4	0,478	İlişki Yok
Hayat sigortası	4	0,412	İlişki Yok
Ek limit ve Faiz Oranlarını	4	0,203	İlişki Yok
Anne Eğitim Durumu	8	0,12	İlişki Yok
Baba Eğitim Durumu	8	0,09	İlişki Yok
Bölüm	4	0,03	İlişki Var
Cinsiyet	2	0,15	İlişki Yok

Ankete göre finansal okuryazarlıktan bahsedebilmek ve öğrencileri finansal durumunu yönetmede başarılı olduğunu varsaymak için kullanılacak temel ölçütler şöyle sıralanabilir:

- A. Bileşik Faiz
- B. Basit Faiz
- C. Kredi kartı ödeme tarihi
- D. Kredi Kartı faiz oranları
- E. Kredi Kartı Minimum Ödeme Tutarı
- F. Hazine bonosu
- G. Hisse Senedi
- H. Risk getiri oranları
- İ. Bireysel Emeklilik Sigortası
- J. Hayat sigortası
- K. Ek limit ve Faiz Oranlarını

Yapılan ki-kare analizi sonuçlarına göre yukarıda sayılan kriterler ile başarı düzeyi algılaması arasında bir ilişki bulunmadığı saptanmaktadır. Ancak yukarıdaki kriterlerden kredi kartı faiz oranları, kredi kartı minimum ödeme tutarları ile başarı düzeyi algılaması konusunda anlamlı bir ilişki olduğu saptanmaktadır. Ayrıca ailesinin eğitim düzeyi ve cinsiyet da başarı algılama kriterinde etkili değil, okudukları bölüm başarı algılama kriterlerinde etkilidir. $H(0)$, $h(1)$ ve $h(2)$ hipotezleri kabul edilebilir.

Tablo 19 Finansal yönetim konusunda kendinizi nasıl bulmaktasınız

Finansal yönetim konusunda kendinizi nasıl bulmaktasınız?	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	Sonuç
Bölüm	4	0,003	İlişki Var
Faturaları zamanında ödeme	2	0,000	İlişki Var
Tasarruf yapma	4	0,000	İlişki Var
Finansal evrakları saklama	6	0,000	İlişki Var

Diğer bölümlerdeki 49 öğrencinin finansal durumu yönetmede oldukça başarılıym derken işletme bölümü öğrencilerinde bu sayı sadece 25'tür. Bu durum finansal bir eğitim alan İşletme bölümü öğrencilerinin sadece yukarıda sayılan üç etken ile değil finansal konulardaki farkındalıkları ile birlikte finansal başarılarını yorumlaşmış oldukları düşünülebilir.

Tablo 20 Finansal yönetim konusunda kendinizi nasıl bulmaktasınız

Finansal yönetim konusunda kendinizi nasıl bulmaktasınız?	İşletme	Diğer	Toplam
Oldukça başarılı	25	49	74
Orta düzeyde başarılı	46	45	91
Başarısız	22	11	33

4.3.6 Aylık bütçe

Aylık bütçe yapma alışkanlığı ile düzenli para biriktirme alışkanlığı arasında ilişki bulunmaktadır. Buradan aylık bütçe yapan öğrencilerin gelir ve giderlerini kontrol altında tuttuğu ve buna bağlı olarak da belirli bir parayı tasarruf ettiği anlaşılmaktadır.

Tablo 21 Aylık bütçe yapmakta mısınız?

Aylık bütçe yapmakta mısınız?	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	Sonuç
Bölüm	2	0,370	İlişki Yok
Cinsiyet	1	0,185	İlişki Yok
Düzenli para biriktirme	2	0,007	İlişki Var

4.3.7 Gelir Gider

Ankete katılanlardan 147 kişi (%73,5) gelirinin giderlerini karşıladığını beyan ederken 53 kişi (%26,5) karşılamadığını beyan etmiştir.

Tablo 22 Aylık Gelir Gider

Aylık geliriniz giderinizi karşılıyor mu?			
		Frekans	Yüzde
Geçerli	Evet	147	73,5
	Hayır	53	26,5
	Toplam	200	100,0

Şekil 5 Aylık Gelir Gider

4.4. Temel Bankacılık İşlemlerine İlişkin Analiz

Finansal piyasaların etkin bir biçimde işleyebilmesi için, bireylerin bankacılık sistemi içinde yer alması ve parasal işlemlerini bankacılık sistemi içinde gerçekleştirmesi beklenmektedir. Özellikle değişime açık, para konusunda belirgin davranış ve alışkanlıklar taşımayan üniversite öğrencileri için bankacılık sistemi içinde yer almak daha da önemlidir.

Araştırmada yer alan 200 katılımcının yaklaşık % 88'si günlük para çekme, hesap kontrolü gibi işlemlere olanak sağlayan bir ATM kartına sahip durumdadır. Buna karşılık, alışveriş için daha fazla kullanılan kredi kartı sahipliği % 51 oranıyla oldukça düşük görünmektedir.

Bankacılık işlemlerini internet aracılığıyla yapabilmeye olanak sağlayan çevrimiçi bankacılık işlemlerini kullanan öğrencilerin oranı ise yaklaşık % 40 olarak belirlenmiştir. Bu noktada en dikkat çekici veri ise, toplumda bilinirliği giderek artmasına rağmen bireysel emeklilik hesabı sahibi olanların oranının sadece % 6,5 olmasıdır. Tüm bu oranlara ilişkin yapılabilecek genel değerlendirme, öğrencilerin bankacılık sisteminden ve sistemin sağladığı olanaklardan yeterince yararlanma yoluna gitmediğidir.

4.4.1 Bankamatik Kartı

Günümüzde bankaların teknolojik gelişmelerin sunduğu olanakların artmasıyla alternatif dağıtım kanallarını yaygınlaştırdığını söylemek mümkündür. Alternatif dağıtım kanallarının başlıca olanlarından biri ATM cihazlarıdır. Günümüzde vadesiz mevduat sahibi olanların kolaylıkla edinebildikleri ATM kartları kişilerin nakit taşıma alışkanlıklarını azaltmakta böylelikle kaydi para yaratmaktadır. Alışverişlerde de kullanılabilen ATM kartları kredi kartları gibi nakit taşıma zorunluluğunu ortadan kaldırmaktadır. Bu sayede de bankaların mevduat kapasitelerini geliştirmekte, kişileri de tasarrufa yönlendirmektedir.

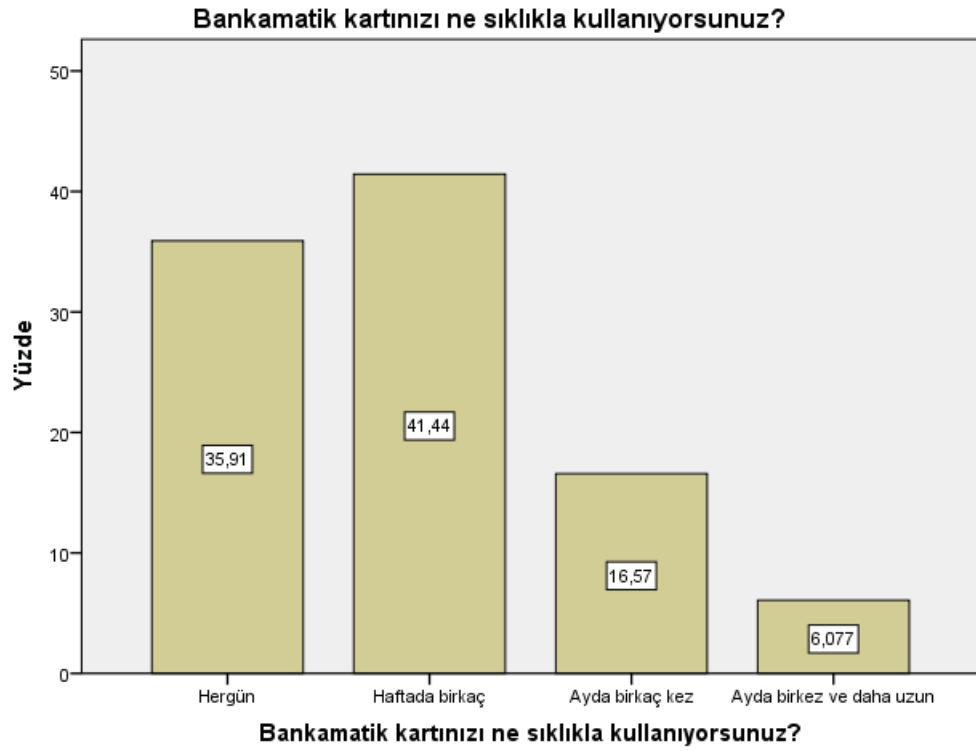
Tablo 23 Bankamatik kartınız var mı?

		Frekans	Yüzde
Geçerli	Evet	177	88,5
	Hayır	23	11,5
	Toplam	200	100,0

4.4.2 Bankamatik Alışkanlıkları

Tablo 24 Bankamatik Alışkanlıkları

Bankamatik kartınızı ne sıklıkla kullanıyorsunuz?		Frekans	Yüzde
Geçerli	Her gün	65	32,5
	Haftada birkaç	75	37,5
	Ayda birkaç kez	30	15,0
	Ayda bir kez ve daha uzun	11	5,5
	Toplam	181	90,5
Geçersiz		19	9,5
Toplam		200	100,0

Şekil 6 Bankamatik kartınızı ne sıklıkla kullanırsınız

4.5. Kredi Kartı Durumu

Kredi kartları, bankacılık sisteminin önemli araçlarından birisidir. Nakit para taşıma zorunluluğunu ortadan kaldıran, gerektiğinde alışverişlerde vade sağlayan bu araç, yaygın finansal ürünlerden biri olarak görülmektedir. Araştırmada yer alan 200 öğrenci içinde kredi kartı sahibi olanların oranı % 49 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin yarıdan fazlasının kredi kartı kullanmaması önemli ve araştırılması gereken bir veridir. Bankaların öğrencilere yönelik düşük limitli, kart kullanım bedeli istemediği kredi kartları servis etmesine rağmen, kredi kartı kullanılmaması farklı nedenlerden kaynaklanmakta olabilir. Kredi kartı sahibi olan öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 30) 1 adet kredi kartı sahibidir

Tablo 25 Kredi kartı durumu

Kredi Kartınız Var mı?		Frekans	Yüzde
Geçerli	Hayır	102	51,0
	1 adet var	61	30,5
	2-3 adet var	27	13,5
	4 ve daha fazla bulunmaktadır	3	1,5
	Toplam	193	96,5
Geçersiz		7	3,5
Toplam		200	100,0

4.5.1 Kredi kartınıza Aylık Ödeme

Kredi kartı ile harcama yapan öğrencilerin aylık ortalama harcama giderlerine bakıldığında, 19 (% 9,5) 200 liradan az harcama yaptığını belirtmektedir.

Tablo 26 Kredi kartınıza aylık ortalama ne kadar ödemektesiniz?

		Frekans	Yüzde
Geçerli	200 TL'den az	19	9,5
	200-400 TL arası	39	19,5
	400-600 TL arası	14	7,0
	600 TL'den fazla	24	12,0
	Toplam	96	48,0
Geçersiz		104	52,0
Toplam		200	100,0

4.5.2. Kredi Kartlarınızda Yapılan Ödeme Kalemleri

Kredi kartı harcama kalemlerinde ise dikkat çekici bir veri bulunmaktadır. Normal koşullar altında öğrencilerin harcama kalemleri içinde en fazla yer tutması beklenen eğitim öğretim giderleri kalemi sıralamada daha alt sıralarda yer almaktadır. Kredi kartı harcama kalemi içinde en fazla yer tutan madde % 18 oranıyla yeme içme ve % 17 oranıyla giyim olarak belirlenmiştir.

Tablo 27 Kredi kartlarınızda yapmakta olduğunuz en büyük ödeme kalemi nedir?

		Frekans	Yüzde
Geçerli	Eğitim	4	2,0
	Yeme- İçme	36	18,0
	Giyim Kozmetik	34	17,0
	Eğlence	2	1,0
	diğer	9	4,5
	Toplam	85	42,5
Geçersiz		115	57,5
Toplam		200	100,0

4.5.3. Toplam Kredi Limitleri

Yukarıda bahsedilen durum kredi kartı limitlerine de yansımış görünmektedir. Kredi kartı limitinin 500 TL'den daha az olduğunu söyleyenlerin oranı % 5,5 olarak belirlenmiştir.

Tablo 28 Toplam Kredi kartınızın limiti ne kadardır?

		Frekans	Yüzde
Geçerli	500 TL'den az	11	5,5
	500-1000 TL arası	56	28,0
	1000-2000 TL arası	15	7,5
	2000 TL den fazla	13	6,5
	Toplam	95	47,5
Geçersiz		105	52,5
Toplam		200	100,0

4.5.4. Kredi Kartı Kullanımına İlişkin Çapraz Tablo ve Ki-kare Analizi

Kredi kartı, para taşıma zorunluluğunu ortadan kaldıran, günlük yaşamda alışveriş kolaylığı sağlayan bir araç olarak görülmektedir. Gerek kredi kartları kullanıcılarına verilirken gerekse işlem prosedürü olarak karmaşık uygulamalara ve ayrıntılı maddeler içeren sözleşmeye sahiptir. Kredi kartı müşterileri, kartlarını alırken ve kullanırken bu sözleşme maddelerinden haberdar olduklarını, sözleşme imzalayarak ortaya koyarlar. Dolayısıyla kredi kartı kullanımına ilişkin temel kavramlardan haberdar olmak, kartların doğru bir biçimde kullanılmasını sağlayabilir.

Aşağıda yer alan tablo, kredi kartı sahipliği ile kredi kartı kullanımı arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır.

H(0) : Kredi kartı sahipliğiyle kredi kartı son ödeme tarihi arasında ilişki vardır.

Tablo 29 Kredi kartınız var mı

Kredi kartınız var mı?	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	Sonuç
Kredi kartı faiz oranı	6	0,056	İlişki yok
Kredi kartı son ödeme tarihi	6	0,001	İlişki var

Kredi kartı sahibi olan öğrencilere ilişkin yapılan çapraz tablolara ve ki-kare sonuçlarına göre, kredi kartı olan öğrencilerin son ödeme günü kavramını bildiği ve kredi kartı faizlerinden haberdar oldukları görülmektedir. $H(0)$ hipotezi kabul edilebilir.

Bu durum kredi kartı kullanan öğrencilerin kredi kartı kavramları konusunda bilinçli olduklarını ve bu finansal bilgilerini kredi kartı sahipliğinden dolayı edindiklerinden söz edilebilir.

Cinsiyet, bireylerin para harcama davranışları ile ilgili eğilimler ya da farklılıklar ortaya koyabilmektedir. Kredi kartı sahipliği, faturaların zamanında ödenmesine ilişkin olarak cinsiyete bağlı farklılıklar belirlenmemesine rağmen, kredi kartı ödeme kalemi ve kredi kartı faiz oranları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir.

$H(0)$: Cinsiyet le kredi kartı faiz oranı arasında bir ilişki vardır.

$H(1)$: Cinsiyetle kredi kartı ödeme kalemleri arasında ilişki vardır.

Tablo 30 Cinsiyet Bireylerin Para harcaması

Cinsiyet	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	Sonuç
Kredi kartı faiz oranı	2	0,033	İlişki Var
Faturaların zamanında ödenmesi	1	0,540	İlişki yok
Kredi kartı ödeme kalemleri	4	0,007	İlişki Var
Kredi kartınız var mı	3	0,823	İlişki yok

Uygulanan anket sonuçlarına göre kredi kartı kullanan öğrencilerin en yüksek ödeme kalemleri ile cinsiyetleri arasında bir ilişki olduğu görülmektedir. Çapraz tablo sonuçlarına bakıldığında kız öğrenciler erkeklere göre giyim alışverişlerine daha çok pay ayırırken, erkek öğrencilerin de kız öğrencilere göre yiyecek ve eğlence kalemlerine daha fazla pay ayırdığı gözlemlenmektedir.

Tablo 31 Cinsiyet harcama kalemi

		Cinsiyetiniz nedir?		Toplam
		Erkek	Kadın	
Kredi kartlarınızda yapmakta olduğunuz en büyük ödeme kalemi nedir	Eğitim	2	2	4
		5,0%	4,8%	4,9%
	Yeme- İçme	24	12	36
		60,0%	28,6%	43,9%
	Giyim	8	25	33
		20,0%	59,5%	40,2%
	Kozmetik	1	0	1
		2,5%	0,0%	1,2%
	Eğlence	5	3	8
		12,5%	7,1%	9,8%
	Diğer	40	42	82
		100,0%	100,0%	100,0%

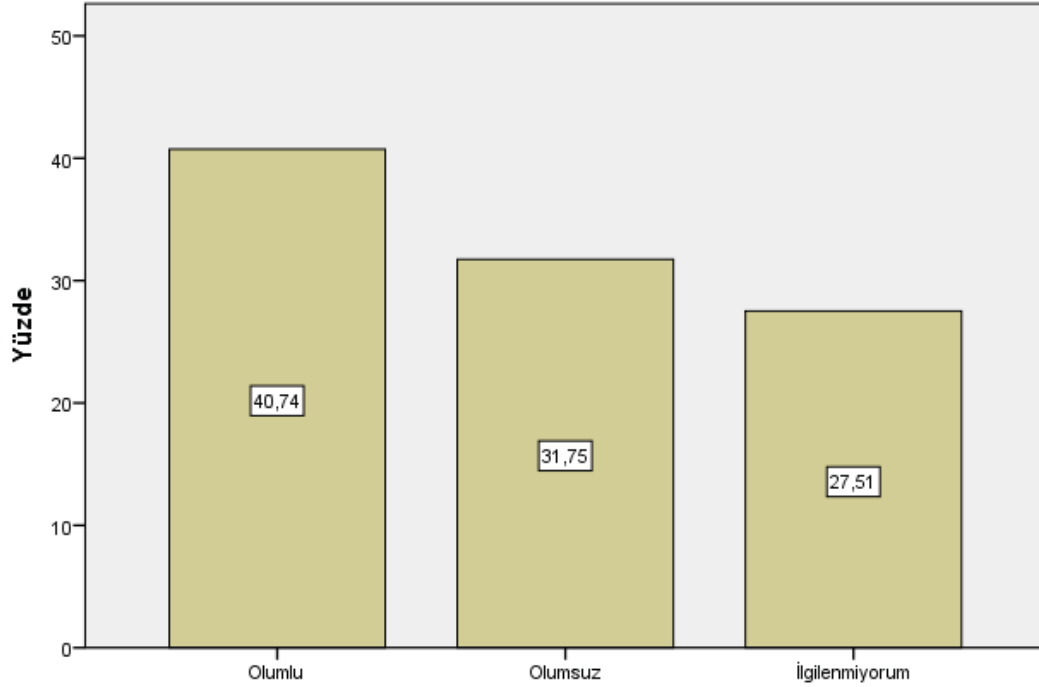
4.5.5. Kredi Kartında Taksitle Sınırlandırması

Yapılan çalışmada; öğrencilerden 77 kişi (%38,5) kredi kartı ile cep telefonu sınırlamasına olumlu bakmayanken, 60 kişi (%30) olumsuz bakmaktadır. Bu değişiklik ile ilgilenmiyorum diyenler ise 52 kişi (%26)'dır.

Tablo 32 Kredi Kartında yapılan son değişiklikle cep telefonu taksitinin kaldırılması ve elektronik eşyaların 9 taksitle sınırlandırması olayını nasıl buluyorsunuz

		Frekans	Yüzde
Geçerli	Olumlu	77	38,5
	Olumsuz	60	30,0
	İlgilenmiyorum	52	26,0
	Toplam	189	94,5
Geçersiz		11	5,5
Toplam		200	100,0

Kredi Kartında yapılan son değişiklikle cep telefonu taksitinin kaldırılması ve elektronik eşyaların 9 taksitle sınırlandırması olayını nasıl buluyorsunuz

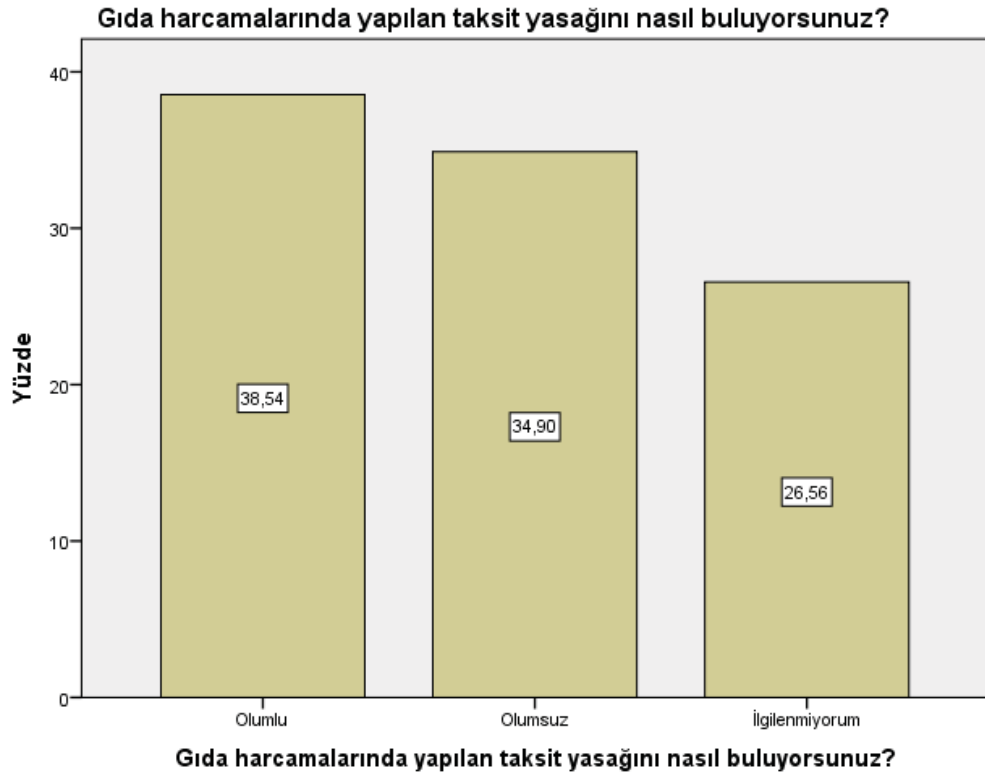
Kredi Kartında yapılan son değişiklikle cep telefonu taksitinin kaldırılması ve elektronik eşyaların 9 taksitle sınırlandırması olayını nasıl buluyorsunuz

4.5.6. Gıda Harcamalarında Taksit Yasağı

Yapılan çalışmada; öğrencilerden 74 kişi (%37) kredi kartı ile yapılan gıda taksit yasağına olumlu bakmayken, 67 kişi (%33,5) olumsuz bakmaktadır. Bu değişiklik ile ilgilenmiyorum diyenler ise 51 kişi (%25,5)'dir.

Tablo 33 Gıda Harcamalarında Taksit Yasağı

Gıda harcamalarında yapılan taksit yasağını nasıl buluyorsunuz?			
		Frekans	Yüzde
Geçerli	Olumlu	74	37,0
	Olumsuz	67	33,5
	İlgilenmiyorum	51	25,5
	Toplam	192	96,0
Geçersiz		8	4,0
Toplam		200	100,0

4.6. Bireysel Emeklilik

Ankete katılan öğrencilerden 13 kişinin (%6,5) bireysel emeklilik hesabı bulunmayken büyük bir çoğunluğunun (177 kişi) (%88,5) bireysel emeklilik hesabı bulunmamaktadır.

Tablo 34 Bireysel Emeklilik hesabınız var mı?

		Frekans	Yüzde
Geçerli	Evet	13	6,5
	Hayır	177	88,5
	Toplam	190	95,0
Geçersiz		10	5,0
Toplam		200	100,0

4.7 Online Bankacılık İşlemlerinin Kullanımı

Yapılan çalışmada ankete katılan öğrencilerden % 40'ı, online bankacılık işlemlerini kullanmaktadır.

Tablo 35 Online bankacılık hizmetlerinden faydalıyor musunuz

		Frekans	Yüzde
Geçerli	Evet	80	40,0
	Hayır	114	57,0
	Toplam	194	97,0
Geçersiz		6	3,0
Toplam		200	100,0

Buna göre online bankacılıkta kullanılan uygulamalar faktör analizi ile sıralanmıştır. Analiz sonuçlarına göre ankete katılan öğrencilerin uygulamaları kullanmada öncelik sıralaması aşağıdaki şekildedir:

- a) Hesaplarımı kontrol etmek amacıyla
- b) Kredi kartımı kontrol etmek amacıyla
- c) Fatura ödeme

d) Para havalesi ve EFT yapmak için

e) Diğer işlemler

H(0): Online bankacılık işlemleriyle okunulan bölüm arasında ilişki vardır.

Tablo 36 Online bankacılık işlemlerinde en çok kullandığınız işlemler nelerdir

Online bankacılık işlemlerinde en çok kullandığınız işlemler nelerdir ?	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	Sonuç
Bölüm	8	0,016	İlişki Var
Cinsiyet	4	0,860	İlişki Yok
Anne eğitim durumu	16	0,171	İlişki Yok
Baba eğitim durumu	16	0,071	İlişki Yok

Anket sonucunda online bankacılık uygulamalarının kullanımı için yapılan ki-kare analizi ve çapraz tablo sonuçlarına göre öğrencilerin aile eğitim düzeyi ve cinsiyetleri online bankacılık uygulamalarını kullanımı üzerinde etkili değilken,okudukları fakülte online bankacılık uygulamalarını kullanmada belirleyici olduğundan söz edilebilmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerine göre online bankacılık uygulamalarını daha çok kullandığından söz edilebilir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin aldıkları dersler kapsamında, online işlemlere daha yatkın olduğu söylenebilir.

4.8 Temel Finansal Kavramlara İlişkin Bilgi Düzeyi Analizi

Bireylerin finansal kavramlara ilişkin bilgi düzeyini belirlemede, zorluk derecesi birbirinden farklılık gösteren, gündelik yaşamda çok ya da az kullanılan kavramlara ilişkin bir liste kullanılarak en iyi bilinen ve hiç bilinmeyen kavramlar belirlenmiştir. Böylece, yaygın olarak kullanılan ya da kullanılmayan finansal araçlara ilişkin bilgi sahibi olmak da mümkündür.

Buna göre, anketi yanıtlayan öğrencilerin “iyi biliyorum” olarak işaretledikleri ilk dört kavram sırasıyla kredi kartı son ödeme tarihi, kredi kartı faiz oranları, kredi kartı minimum ödeme tutarları ve basit faizdir.

Çalışmada “yeterince bilgim yok” olarak işaretlenen ilk dört kavram ise sırasıyla, hazine bonosu, risk getiri oranları, ek limit ve faiz oranları ve hisse senedir. Finansal kavramlara ilişkin ankette yer alan listede 11 kavram bulunmaktadır. Bu kavramların bilinirliği, birinci sıradan on birinci sıraya şöyle sıralanmaktadır:

- a) Kredi kartı ödeme tarihi
- b) Kredi Kartı Minimum Ödeme Tutarı
- c) Kredi Kartı faiz oranları
- d) Basit Faiz
- e) Bileşik Faiz
- f) Hayat sigortası
- g) Ek limit ve Faiz Oranlarını
- h) Bireysel Emeklilik Sigortası
- i) Hisse Senedi
- j) Hazine bonosu
- k) Risk getiri oranları

Öğrencilerin kayıtlı olduğu fakülte ile bazı kavramların bilinirliği arasındaki ilişki ;

Öğrencilerin kayıtlı oldukları fakültelere göre, aşağıda yer alan tabloda yalnızca bireysel emeklilik kavramının bilinirliği ve kredi kartı minimum ödeme tutarı ile bölüm arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır.

H(0) : okunulan bölümle finansal kavramların bilinirliği arasında bir ilişki vardır.

Tablo 37 Öğrencilerin kayıtlı olduğu fakülte ile bazı kavramların bilinirliği arasındaki ilişki

Bölüm	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	Sonuç
Bileşik Faiz	4	0,008	İlişki Var
Basit Faiz	4	0,005	İlişki Var
Kredi kartı ödeme tarihi	4	0,017	İlişki Var
Kredi Kartı faiz oranları	4	0,026	İlişki Var
Kredi Kartı Minimum Ödeme Tutarı	4	0,085	İlişki Yok
Hazine bonusu	4	0,006	İlişki Var
Hisse Senedi	4	0,001	İlişki Var
Risk getiri oranları	4	0,002	İlişki Var
Bireysel Emeklilik Sigortası	4	0,735	İlişki Yok
Hayat sigortası	4	0,031	İlişki Var
Ek limit ve Faiz Oranlarını	4	0,021	İlişki Var

4.8.1. Öğrencilerin okudukları sınıf ile kavram bilinirliği ilişkisi

Uygulanan ankete katılan İşletme bölümü öğrencilerinin finansal alanda eğitim almasından dolayı, aldıkları eğitim sürecinde buldukları sınıf ile finansal kavramlar konusunda belirttikleri bilgi düzeylerinde uyumluluk olup olmadığını belirlemek amacıyla ki-kare analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre aldıkları finansal eğitim süreci ilerledikçe öğrencilerin kavramlar hakkındaki bilgi düzeylerinin arttığı sonucuna varılmaktadır. İlişki bulunan kavramlar şunlardır: Bileşik faizi basit faiz, kredi kartı ödeme tarihi, kredi kartı faiz oranı, hazine bonusu, risk getiri oranı, hayat sigortası, ek limit ve faiz oranları, kredi kartı minimum ödeme tutarı ve bireysel emeklilik sigortası. Yapılan ki kare analizine göre hisse senedi

kavramının bilinirliği ile işletme bölümü öğrencilerini bulunduğu sınıf arasında ilişki bulunmadığı görülmektedir.

Yapılan analiz sonucuna göre öğrencilerin aldıkları eğitim süreci sonunda, finansal kavramların öğrenildiği ve bilgi düzeylerinin arttığından söz edilebilir. Bunun da finansal okuryazarlık düzeyinin arttırılmasında işletme bölümünde eğitim görmenin ve ekonomi-finance dersleri almanın etkili olduğu söylenbilir

$H(0)$: Okunulan sınıfla öğrencilerin finansal kavramların bilinirliği arasında bir ilişki vardır.

Tablo 38 ğrencilerin okudukları sınıf ile kavram bilinirliği ilişkisi

Öğrencilerin okudukları sınıf	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	Sonuç
Bileşik Faiz	6	0,003	İlişki Var
Basit Faiz	6	0,003	İlişki Var
Kredi kartı ödeme tarihi	6	0,000	İlişki Var
Kredi Kartı faiz oranları	6	0,017	İlişki Var
Kredi Kartı Minimum deme Tutarı	6	0,002	İlişki Var
Hazine bonusu	6	0,026	İlişki Var
Hisse Senedi	6	0,134	İlişki yok
Risk getiri oranları	6	0,004	İlişki Var
Bireysel Emeklilik Sigortası	6	0,013	İlişki Var
Hayat sigortası	6	0,002	İlişki Var
Ek limit ve Faiz Oranlarını	6	0,009	İlişki Var

Öğrencilerin finansal durumunu yönetmede başarısını algılama düzeylerinin belirlenmesinde açıklayıcı olan 3 etken; düzenli para biriktirme alışkanlığı, finansal kayıtlarını saklama alışkanlığı ve faturalarını düzenli olarak ödeme alışkanlığı olarak belirlenmiştir.

İşletme bölümü ğrencilerinin sınıf düzeyleri, kavram bilinirliği ve buna bağlı olarak da finansal okuryazarlık düzeylerini artıran bir etken olarak değerlendirildiğinde finansal başarı düzeyini algı etkenleriyle işletme bölümü ğrencilerinin sınıfları ki-kare analizi ile karşılaştırılmıştır.

Yapılan analiz sonuçlarına göre sadece işletme bölümü öğrencilerin fatura ödeme alışkanlıkları ile sınıfları arasında bir ilişki olduğu ortaya konmuştur.

Ayrıca işletme bölümü öğrencilerinin sınıfları ile finansal durumunu yönetmede başarılıym diyen öğrenciler arasında bir ilişki bulunmamaktadır. Bunun sonucunda öğrencilerin finansal başarıdan algılarının finansal kavramlar hakkındaki bilgi düzeyleri olmadığı varsayımı desteklenmektedir. Öğrenciler finansal konularda bilgilendikçe, kendilerini finansal olarak başarılı algılamamaktadırlar.

Tablo 39 Öğrencilerin okudukları sınıf

Öğrencilerin okudukları sınıf	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Düzeyi	Sonuç
Finansal yönetim	6	0,058	İlişki yok
Finansal evrak saklama	9	0,457	İlişki yok
Faturaları zamanında ödeme	3	0,049	İlişki Var
Para biriktirme	6	0,126	İlişki yok

5. SONUÇ

Bu çalışmada Erciyes Üniversitesinde 100 işletme bölümü öğrencisi ve 100 diğer bölüm öğrencileri üzerinde yapılmış ve genel olarak finansal okuryazarlık hakkındaki literatürle paralel sonuçlar bulunmuştur.

Bizim baştan öngördüğümüz hipotezlerde bir istisna dışında yanlış olmadığı anket sonuçlarıyla doğrulanmıştır. Kısaca özetlemek gerekirse;

- İşletme öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerinden daha başarılı olacağı öngörmüştük; işletme okuyan öğrenciler % 37,3 finansal okuryazarlığı biliyorum derken diğer bölüm öğrencileri %25'te kalmıştır.

- Ailelerin finansal okuryazarlık eğitiminde bireyler üzerinde etkili olduğu öngörmüştük; bu önerimiz finansal okuryazarlıkta orta düzeyde başarılı olduğu, para harcama ve yönetme bilgilerinin büyük oranda aileden (%35) kaynaklandığı ortaya çıkmıştır.

- Öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesinin iyi olduğu, fakat tanımlar konusunda bilinçli olmadıkları öngörümüz, finansal okuryazarlığı biliyorum diyen (bütün bölümler) öğrenciler %31 iken, finansal tanımların bilinirlik oranının % 9,5 ile yüzde % 55 arasında değiştiği, en fazla bilinirliği sahip olan kredi kartı ödeme tarihi iken en az bilinirliğe sahip olan risk getiri oranları olduğu ortaya çıkmıştır.

- Erkek öğrencilerin, kadın öğrencilere oranla daha iyi bir finansal okuryazarlık seviyesine sahip olacağı öngörümüz, ankete katılan erkeklerin % 61'i finansal okuryazarlığı bildiğini söylerken kadınların % 39'u finansal okuryazarlığı bildiğini söylemiştir.

- Öğrencilerin kredi kartı taksit sınırlandırmasına olumsuz olarak bakacakları öngörülmüş, yapılan çalışma sonucunda öğrencilerin %38,5 sınırlandırmaya olumlu

baktığı, %30'unun olumsuz baktığı ve %26 'sının ilgilenmediği sonucu çıkmış, taksit sayısı ile ilgili öngörümüz gerçekleşmemiştir.

-Finansal tanımları İşletme öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerine oranla daha iyi bileceği öngörülmüş, yapılan çalışma sonucunda; bileşik faiz hariç olmak üzere işletme öğrencilerinin bütün tanımları diğer bölüm öğrencilerinden daha iyi bildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

-Finansal tanımları erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla daha iyi bildiği öngörülmüş, yapılan çalışma sonucunda erkek öğrencilerin hazine bonusu, hisse senedi ve risk getiri hariç olmak üzere diğer bütün tanımlarda kadın öğrencilere göre daha başarılı olduğu görülmüştür.

Eksikler;

Bu çalışma Kayseri ve hatta Erciyes Üniversitesi ile sınırlı olduğundan, başka bölgelerdeki başka üniversite araştırmalarıyla desteklenmesi, finansal okuryazarlık konusunda genel bir resim çizebilmek için daha faydalı olacaktır.

Bu çalışmada ucu açık sorular bırakılmadan çoktan seçmeli anket soruları sorulmuştur. Finansal okuryazarlık konusu literatür kısmında bahsedildiği gibi karmaşık süreçlerin birleşiminden oluştuğu için, ucu açık, öğrencilerin ifadesine dayanan sorularla desteklenen bir çalışma konu hakkında daha doğru bir iç görü kazanmak için önemlidir.

Ayrıca anketin dayandığı cevaplar öğrencilerin kendileri hakkında ki değerlendirmelere dayandığı için objektifliğine gölge düşürmektedir. Anket, katılımcıların yakın çevresi ile yapılabilecek araştırmalarla desteklenirse daha doğru sonuçlar verebilecektir.

Araştırma, uzun vadeli değil tek seferlik bir çalışma olduğu için oluşulabilecek güvenilirlik sorunu, katılımcıların zamansal aralıklarla tekrar ankete tabi tutulması halinde aşılabilir.

Araştırmamız, katılanların % 42,5'inin aile yanında konakladığı Kayseri ilindeki öğrenciler üzerinde yapıldığı ve başka illerde çalışmanın sonuçlarını değiştirebilecek bu verinin oranları farklı olabileceği için başka illerde de benzer çalışmaların karşılaştırmalı olarak yapılması uygun olacaktır.

Bu konuda çalışmanın zorluğu bireylerin finansal okuryazarlığı ve tasarruf alışkanlıklarını doğru bir şekilde ölçebilecek ve birleştirebilecek bilgiyi toplamanın güçlüğünden kaynaklanıyor. Bu yüzden farklı metotlarla, katılımcıların bilgi ve aritmetiğini veyahut finansal karar alma mekanizmalarını ölçebilecek test, anket ve araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Öneriler

Gelecek çalışmalar için tavsiyeler; her araştırmacı, araştırma yaptığı meslek gruplarını birbirleri ile karşılaştırınca nasıl cevaplar verdiği üzerine çalışsa daha iyi olabilir. Mesela; yöneticiler öğretmenlere göre, aileler iş sahiplerine göre nasıl cevaplar vermiştir. Araştırmacı tavsiye ediyor ki; farklı coğrafik alanlarda ve farklı sosyal geçmişlerden gelen öğrenciler arasında bu çalışmayı yapmak farklı sonuçlar doğurabileceğinden bu araştırma başka okullarda da tekrarlanmalıdır.

İlgili kurumlar çalışmalarını yaparken yapılan analizlerde il, yaş vb. hususlar değerlendirirken finansal planlamaya neden olan sorunları tespit ederek çözümlerine yönelik çalışmalar yapmalı kamu spotu olarak kişiler bilgilendirilmelidir.

Finansal okuryazarlık konusun eğitim ile ilgili olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı büyük bir önem vermekte ve bu konuda farklı yerlerde ve farklı kişiler tarafından seminerler verilmektedir. Projemizin genelinde de belirttiğimiz gibi

kişilerin finansal okuryazarlık eğitimi hem toplum açısından hem de devlet açısından önem arz etmektedir.

Finansal okuryazarlık konusunda bireyler öncelikli olarak eğitim seviyesinde özellikle ilköğretim seviyesinde sosyal bilgiler konusunda basite indirgenmiş şekilde yıllara orantılı olarak ders konusu olarak aktarılması halinde kişilerin ekonomilerini yönlendirmeye başladıkları zamanda donanım ve bilgi olarak hazır hale gelmiş olacaklardır.

Kişiler üzerine yapılan finansal okuryazarlık araştırmalarından sonra aşamanın iş adamları üzerinde finansal okuryazarlık araştırması olabileceği değerlendirilmektedir. Günümüzde kişilerin okuryazarlık düzeyinin çok önemli olduğu bir ortamda kişilere iş imkânları sağlayan işadamlarının okuryazarlığı da büyük önem arz etmektedir.

Günümüzün globalleşen dünyasında, finansal okuryazarlığın edebi okuryazarlıktan pek farkının kalmadığı bu tez içerisinde defaten vurgulanmıştır. Dolayısıyla son söz olarak Türkiye’de gelişmiş ülkelerde olduğu gibi; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerinin bu can alıcı konunun üzerine eğilmesi ve yarının büyükleri olan gençlerin bu konuda mutlaka eğitilip bilgilendirilmesi düzgün işleyen ve güçlü bir ekonominin olmazsa olmazlarıdır.

KAYNAKÇA

Abu Bakar, E., Masud, J., & Md. Jusoh, Z. (2006). Knowledge, attitude, and perceptions of university students towards educational loans in Malaysia. *Journal of Family and Economics Issues*, 27, 692-701.

Agarwal, Sumit, Gene Amromin, Itzhak Ben-David, Souphala Chomsisengphet, and Douglas D. Evanoff (2009). 'Do Financial Counseling Mandates Improve Mortgage Choice Performance? Evidence From a Legislative Experiment.' Federal Reserve Bank of Chicago Working Paper No. 2009-07. Chicago, IL: Federal Reserve Bank of Chicago.

Agarwal, Sumit, John Driscoll, Xavier Gabaix, and David Laibson (2008). 'Learning in the Credit Card Market,' NBER Working Paper No. 13822. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.

Agarwal, Sumit, John Driscoll, Xavier Gabaix, and David Laibson (2009). 'The Age of Reason: Financial Decisions over the Life-Cycle and Implications for Regulation,' *Brookings Papers on Economic Activity*, 2: 51-117.

Agnew, J., and L. Szykman, 2005, Asset allocation and information overload: The influence of information display, asset choice and investor experience, *Journal of Behavioral Finance*, 6, 57-70.

Akyol, C. ,2010. Finansal Farkındalığın Yatırımcıların Tercihlerine Etkileri, Özel Bankacılık Çalışanlarında Finansal Farkındalık Üzerinde Bir Araştırma. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. S:18-28)

Alexander, Gordon J., D. Jones, and Peter J. Nigro. 1998. Mutual Fund Shareholders: Characteristics, Investor Knowledge, and Sources of Information. *Financial Services Review* 7 (April): 301-316.

Almenberg, Johan and Jenny Save-Söderberg. 2011. Financial Literacy and Retirement Planning in Sweden. CeRP Working Paper, No. 112, Turin (Italy).

Australia. In *Discussion Paper*, No. 185. Queensland University of Technology, Brisbane.

Avard, S., Manton, E., English, D., & Walker, J. (2005). The financial knowledge of college freshmen. *College Student Journal*, 39(2), 321-338.

Aziz, Z.A. (2005). *Enhancing financial literacy for sustained economy*. Governor's diner address at the Citigroup-INSEAD Financial Education Summit, December, 12, 2005, Hotel Istana Kuala Lumpur. Retrieved from <http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=9&pg=15&ac=191> Erişim;15.12.2014

Bankalar Arası Kart Merkezi (02 Mayıs 2007). Basın Bülteni. Ankara: Bankalar Arası Kart Merkezi

Banks, J. (2010): "Cognitive Function, Financial Literacy and Financial Outcomes at Older Ages: Introduction," *Economic Journal*, 120(548), 357-362.

Banks, James, Cormac O'Dea, and Zoe Oldfield. 2009. Cognitive function, numeracy and retirement saving trajectories. *Economic Journal* 120 (November): F381-F410.

Banks, James and Zoë Oldfield. 2007. Understanding pensions: cognitive function, numeracy and retirement saving. *Fiscal Studies* 28 (February): 143-70.

Beck, Thorsten., Asli Demirgüç-Kunt, and Ross Levine. 2009. A new database on financial development and structure. Policy Research Working Paper Series, No. 2146, The World Bank.

Benhabib, J., and A. Bisin (2005): "Modeling internal commitment mechanisms and self-control: A neuroeconomics approach to consumption-saving decisions," *Games and Economic Behavior*, 52(2), 460-492.

Bernheim, B. D., J. Skinner, and S. Weinberg (2001): "What Accounts for the Variation in Retirement Wealth among U.S. Households?," *American Economic Review*, 91(4), 832-857.

Bertaut, C. C., M. Haliassos, and M. Reiter (2009): "Credit Card Debt Puzzles and Debt Revolvers for Self Control," *Review of Finance*, 13(4), 657-692.

Beverly, S., & Clancy, M. (2001). *Financial education in a children*

Bodvarsson, O.B., & Walker, R.L. (2004). Do parental cash transfers weaken performance in college? *Economics of Education Review*, 23(5), 483-495.

Bowen, C.F. (2002). Financial knowledge of teens and their parents. In J. Lown (Ed.), *Proceedings of the 2002 Annual Conference of the Association of Financial Counseling and Planning* (pp.93-101). Scottsdale, AZ: Association for Financial Counseling and Planning.

Bowen, C. F., & Jones, H. M. (2006). Empowering young adults to control their financial future. *Journal of Family and Consumer Sciences*. 98 (1), 33-39.

Campbell, John. (2006): "Household Finance," *Journal of Finance*, 61(August): 1553-1604.

Central Bank of Malaysia (2009a). Classification of loans by sector. Retrieved on March 24, 2009 from <http://www.bnm.gov.my/files/publication/msb/2009/2/pdf/2.14.1.pdf>. Erişim:15.11.2014

Central Bank of Malaysia (2009b). Selected statistics on cheque offender, cheques cleared, and bankruptcies. Retrieved on March 30, 2009 from <http://www.bnm.gov.my/files/publication/msb/2009/2/pdf/5.18.pdf> .

Chan, K. & McNeal, J.U. (2006). Rural Chinese children as consumers: Consumption experience and information sources. *Journal of Consumer Behavior: An International Review*, 5, 182-192.

Chen, Haiyang, and Ronald P. Volpe. 1998. An Analysis of Personal Financial Literacy among College Students. *Financial Services Review* 7: 107-128

Chen, H., & Volpe, R.P. (1998). An analysis of personal financial knowledge among college students. *Financial Services Review*, 7(2), 107-128.

Chen, H., & Volpe, R.P. (2002). Gender differences in personal financial knowledge among college students. *Financial Services Review*, 11, 289-307.

Christelis, Dimitris, Tullio Jappelli, and Mario Padula. 2010. Cognitive abilities and portfolio choice. *European Economic Review* 54 (January): 18-39.

Cole, Shawn, Thomas Sampson, and Bilal Zia. 2008. Money or knowledge? What drives the demand for financial services in developing countries? Harvard Business School Working Paper, No. 09-117.

Davies, D. (1795). *The case of labourers in husbandry stated and considered*. London.

Department of Statistics Malaysia (2005). *Report on household expenditure survey, Malaysia (2004/2005)*. Putrajaya, Malaysia. Retrieved on March 23, 2010 from http://www.statistics.gov.my/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=307%3Areport-on-household-expenditure-survey-200405&catid=47%3Areport-on-household-expenditure-survey-&Itemid=12&lang=en Erişim; 13.11.2014

Department of Statistics Malaysia (2008). *Social statistics bulletin, Malaysia*. Putrajaya, Malaysia.

Denizmen, Özlem (2013). *Cebinde Mucize Yarat*(19.Baskı). Destek Yayınevi.

Denizmen, Özlem (2013). *Kartlarıyla Mucize Yarat*. Destek Yayınevi.

Dick, Jaroszek (2013) *Knowing What Not To Do: Financial Literacy and Consumer Credit Choices*, Master Thesis

Fox, J., Bartholomae, S., & Lee, J. (Summer 2005). Building the Case for Financial Education. *Journal of Consumer Affairs*, 39(1), 195-214. Retrieved April 1, 2009 from Academic Search Premier Database

Gartner, Kimberly and Richard M. Todd (2005). 'Effectiveness of Online 'Early Intervention' Financial Education for Credit Cardholders.' available at:www.chicagofed.net/digital_assets/others/events/2005/promises_and_pitfalls/paper_intervention.pdf.

Gustman, A. and T. Steinmeier (2004), "What People Don't Know about their Pensions and Social Security," in William Gale, John Shoven and Mark Warshawsky (eds.), *Private Pensions and Public Policies*, Washington, DC: Brookings Institution, pp.57-125.

Guiso, Luigi, and Tullio Jappelli. 2008. Financial literacy and portfolio diversification. CSEF Working Paper, No. 212

Hayta, A.B. (2008). Socialization of the child as a consumer. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 37, 167-184.

Hilgert, M.A., Hogarth, J.M., & Beverly, S.G. (2003). Household financial management: The connection between knowledge and behavior. *Federal Reserve Bulletin*, 309-322.

Hilgert, Marianne A., Jeanne M. Hogarth, and Sondra Beverly (2003). 'Household Financial Management: The Connection between Knowledge and Behavior.' *Federal Reserve Bulletin*, 89 (7): 309-322.

Hira, T.K. (1997). Financial attitudes, beliefs, and behaviours: Differences by age. *Journal of Consumer Studies and Home Economics*, 21, 271-290.

Hira, T.K., & Mugenda, O. (1999a). Do men and women differ in their financial beliefs and behaviors? In K. Kitt (Ed.), *Proceedings of Eastern Family Economics Resource Management Association* (pp. 1-8). Austin, TX.

Household Finance. *Journal of Finance* 64 (December): 2807-2849.

Hogarth, Jeanne M., and Kevin H. O'Donnell. 1999. Banking Relationships of Lower-income Families and the Governmental Trend toward Electronic Payment. *Federal Reserve Bulletin* 86 (July): 459-473.

Howlett, E., Kees, J., & Kemp, E. (Summer 2008). The role of self-regulation, future orientation, and financial knowledge in long-term financial decisions. *Journal of Consumer Affairs*, 42, 2. p.223(20). Retrieved February 22, 2009, from General OneFile via Gale:<http://find.galegroup.com.proxybz.lib.montana.edu/ips/start.do?prodId=IPS>

Huston, S.J. (2010). Measuring financial literacy. *The Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 296-316.

Israelsen, C. L. (1991). Family Resource Management. In S. J. Bahr (Ed.), *Family Research: A sixty-year review. 1930-1990*. Vol. 1, Lexington, MA: Lexington Books.

Ibrahim, D., Harun, R., & Mohamed Isa, Z. (2009). A study on financial literacy of Malaysian degree students. *Cross-Cultural Communication*, 5(4), 51-59.

ING Grubu Ekonomik Araştırmalar Bölümü / www.economics.com

Jappelli, Tullio. 2010. Financial Literacy: An International Comparison. *The Economic Journal* 120 (December): F429–F451

Jappelli, Tullio, and Marco Padula. 2011. Investment in Financial Literacy and Saving Decisions. CSEF Working Paper, No. 272, University of Naples, Italy.

Joseph, C. (2008). Ethnicities and education in Malaysia: Difference, inclusions, and exclusions. In G.Wan. (Ed.), *The education of diverse student populations: A global perspective* (pp.183-208). New York: Springer.

Joo, S., & Grable, J.E. (2005). Employee education and the likelihood of having retirement saving program. *Financial Counseling and Planning*, 16(1), 37-49.

Implications for Retirement Wellbeing. MRRC Working Paper, No. 2006-144.

Kamaruddin, A.R., & Mokhlis, S. (2003). Consumer socialization, social structural factors, and decision-making styles: A case study of adolescents in Malaysia. *International Journal of Consumer Studies*, 27(2), 145-156.

Kharchenko (2011) Financial Literacy in Ukraine: Determinants and Implications for Saving Behavior, Master Thesis

Knowledge, Behavior, Attitudes, and Experiences. SESRC Technical Report, No. 03-39. Washington State University. Stango, Victor, and Jonathan Zinman. 2009. Exponential Growth Bias and

Koonce, J.C., Mimura, Y., Mauldin, T.A., Rupured, A.M., & Jordan, J. (2008). Financial information: Is it related to savings and investing knowledge and financial behavior of teenagers. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 19(2), 19-28.

Kozup, J., & Hogarth, J. (Summer 2008). Financial Literacy, Public Policy, and Consumers' Self-Protection—More Questions, Fewer Answers. *Journal of Consumer Affairs*, pp. 127,129. Retrieved April 1, 2009, doi:10.1111/j.1745-6606.2008.00101.

Leach, L.J., Hayhoe, C.R., Turner, P.R. (1999). Factors affecting perceived economic wellbeing of college students: A gender perspective. *Financial Counseling and Planning*, 10(2), 11-23.

Lusardi, Annamaria, and Olivia S. Mitchell (2006). 'Financial Literacy and Planning: Implications for Retirement Wellbeing.' Pension Research Council Working Paper No. 2006-1. Philadelphia, PA: The Pension Research Council.

Lusardi, A., and O. S. Mitchell (2007): 'Baby Boomer Retirement Security: The Roles of Planning, Financial Literacy, and Housing Wealth,' *Journal of Monetary Economics*, 54, 205-224.

Lusardi, A., and O. Mitchell, 2007b, Financial literacy and retirement preparedness: Evidence and implications for financial education, *Business Economics*, 35-44.

Lusardi, Annamaria, and Olivia S. Mitchell (2007b). 'Financial Literacy and Retirement Planning: New Evidence From the Rand American Life Panel.' Michigan Retirement Research Center Working Paper #2007-157. Ann Arbor, MI: Michigan Retirement Research Center.

Lusardi, Annamaria and Olivia S. Mitchell. 2007. Baby Boomer Retirement Security: The Roles of Planning, Financial Literacy and Wealth. *Journal of Monetary Economics* 54 (January): 205-224.

Lusardi, Annamaria and Olivia S. Mitchell. 2008. Planning and Financial Literacy: How Do Women Fare?. *American Economic Review* 98 (February): 413-417.

Lusardi, Annamaria and Olivia S. Mitchell. 2009. How Ordinary Consumers Make Complex Economic Decisions: Financial Literacy and Retirement Readiness. NBER Working Paper, No. 15350.

Lusardi, Annamaria A. and Peter Tufano. 2009. Debt Literacy, Financial Experiences, and Overindebtedness. NBER Working Paper, No. 14808.

Lyons, A.C. (2003). *Credit practices and financial education needs of Midwest college students*. Champaign, IL: Department of Agricultural and Consumer Economics, University of Illinois at Urbana-Champaign.

Lyons, A.C. (2004). A profile of financially at-risk college students. *The Journal of Consumer Affairs*, 38(1), 56-80.

Mandell, Lewis. 1998. *Our Vulnerable Youth: The Financial Literacy of American 12th Graders*. Washington D.C.: Jump\$tart Coalition for Personal Financial Literacy.

Mandell, Lewis. 2008. Financial Education in High School. In *Overcoming the Saving Slump: How to Increase the Effectiveness of Financial Education and Saving Programs*, ed. Annamaria Lusardi, pp. 257-279. Chicago: University of Chicago Press.

Markovich, C.A., & DeVaney, S.A. (1997). College seniors' personal finance knowledge and practices. *Journal of Family and Consumer Sciences*, Fall, 61-65.

Milli Eğitim Bakanlığı.(2011). Aile ve Tüketici Hizmetleri, Bütçe Hazırlama Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Monticone, Chiara. 2010. How Much Does Wealth Matter in the Acquisition of Financial Literacy? *The Journal of Consumer Affairs* 44 (February): 403-422

Moore, Danna. 2003. Survey of Financial Literacy in Washington State: Moore, Danna, 2003, Survey of financial literacy in Washington State: Knowledge, behavior, attitudes and experiences, Technical report 03-39, Social and Economic Sciences Research Center, Washington State University.

Moschis, G.P. (1987). *Consumer socialization: A life cycle perspective*. Lexington, MA: Lexington Books.

Murphy, A.J. (2005). Money, money, money: An exploratory study on the financial knowledge of Black college students. *College Student Journal*, 39(3), 478-488.

Norvilitis, J. M., Merwin, M. M., Osberg, T. M., Roehling, P. V., Young, P., & Kamas, M. M. (2006). Personality factors, money attitudes, financial knowledge, and credit card debt in college students. *Journal of Applied Social Psychology*, 36, 1395-1413.

O'Guin, T.C., & Farber, R.J. (1989). Compulsive buying: A phenomenological exploration. *Journal of Consumer Research*, 16, 147-157.

Peng, T.M., Bartholomae, S., Fox, J.J., & Cravener, G. (2007). The impact of personal finance education delivered in high school and college courses. *Journal of Family and Economic Issues*, 28, 265-284.

Pinto, M.B., Parente, D.H., & Mansfield, P.M. (2005). Information learned from socialization agents: Its relationship to credit card use. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 33, 357-367.

President's Advisory Council on Financial Literacy. (2008, January 22). *2008 Annual Report to the President*. Retrieved March 22, 2009. http://www.treasury.gov/offices/domestic-finance/financial-institution/fineducation/docs/PACFL_ANNUAL_REPORT_1-16-09.pdf Erişim:12.11.2014

Richards, Ellen H. (1915). *The cost of living*. New York, NY: John Wiley & Sons, Inc.

Robb, C.A., & Sharpe, D.L. (2009). Effect of personal financial knowledge on college student's credit card behavior. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 20(1), 25-43.

Sabri, M.F., & MacDonald, M. (2010). Savings behavior and financial problems among college students: The role of financial literacy in Malaysia. *Cross-Cultural Communication*, 6(3), 103-110.

Servon, L J, & Kaestner, R. (Summer 2008). Consumer financial literacy and the impact of online banking on the financial behavior of lower-income bank customers. *Journal of Consumer Affairs*, 42, 2. p.271(35). Retrieved July 11, 2009, from General OneFile via Gale: <http://find.galegroup.com.proxybz.lib.montana.edu/ips/start.do?prodId=IPS>

Shim, S., Xiao, J.J., Barber, B.L., & Lyons, A.C. (2009). Pathways to life success: A conceptual model of financial well-being for young adults. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30, 708-723. doi:10.1016/j.appdev.2009.02.003

Smith, J. P., J. J. McArdle, and R. Willis (2010): "Financial Decision Making and Cognition in a Family Context," *Economic Journal*, 120(548), 363{380.

Şarlak, Zeynep (2012). *Finansal Okuryazarlık*. Ankara: Aile Eğitim Programı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.

Şarlak, Zeynep (2012). Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.

Türkiye İstatistik Kurumu.(2012). Yaşam Memnuniyeti Anketi. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.

Van Praag, B.M.S., Frijters, P., & Ferer-i-Carbonell, A. (2003). The anatomy of subjective well-being. *Journal of Economic Behavior and Organization*, 51, 29-49.

Varcoe, K.P., Peterson, S.S., Swanson, P.W., & Johns, M.C. (2010). What do teens want to know about money: A comparison of 1998 and 2008. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 38(4), 360-371. doi: 10.1111/j.1552-3934.2010.00032.x

Worthington, Andrew C. 2004. The Distribution of Financial Literacy in

Xiao, J.J., Serido, J., & Shim, S. (2010). *Financial education, financial knowledge, and risky credit behavior of college students*. Networks Financial Institute, Indiana State University, Working Paper 2010-WP-05, November 2010. Retrieved from http://www.networksfinancialinstitute.org/Lists/Publication%20Library/Attachments/169/2010-WP-05_Xiao_Serido_Shim.pdf.

Xiao, J.J., Shim, S., Barber, B., & Lyons, A. (2007). *Academic success and well-being of college students: Financial behaviors matter*. Tucson, AZ: Take Charge American Institute for Consumer Financial Education and Research, University of Arizona.

Xiao, J.J., Tang, C., & Shim, S. (2009). Acting for happiness: Financial behavior and life satisfaction of college students. *Social Indicators Research*, 92, 53-68.

Xiao, J.J., Serido, J., & Shim, S. (2010). *Financial education, financial knowledge, and risky credit card behavior of college students*. Networks Financial Institute working papers 2010-WP-05. Retrieved from http://www.networksfinancialinstitute.org/Lists/Publication%20Library/Attachments/169/2010-WP-05_Xiao_Serido_Shim.pdf

www.bkm.com.tr/istatistik/kredikarti_yurtici_issuer_islemleri.asp

Erişim;

11.11.2014

<http://www.bddk.org.tr> Erişim; 12.11.2014

<http://www.turkiyegazetesi.com.tr/ekonomiturkiye/43288.aspx> Erişim 12.11.2014

Examining the Infulecne of Financial Literacy Educaiton On Financial Decision Making Among Graduate Level Health Professions Students,
<http://disexperss.umi.com/dxweb>

(EK) ANKET ÖRNEĞİ**KİŞİSEL BİLGİLERİNİZ****Yaşınız** ()**Cinsiyet** Erkek () Kadın ()**Bölümünüz**

İşletme () Diğer ()

Sınıfınız

Hazırlık () 1.Sınıf () 2.Sınıf () 3.Sınıf () 4.Sınıf ()

Annenizin Eğitim durumua. ilköğretim () b. Ortaokul () c. Lise () d. lisans ()
e.Lisansüstü ()**Babanızın Eğitim durumu**a. ilköğretim () b. Ortaokul () c. Lise () d. lisans ()
e.Lisansüstü ()

ANKET SORULARI

1. Aylık geliriniz ne kadar?

a. 300-500 TL () b.500-700 TL () c. 700-900 TL () d. 900-1100 TL ()

2. Aylık geliriniz giderinizi karşılıyor mu?

a.Evet () b.Hayır ()

3. Finansal okuryazarlık nedir biliyor musunuz?

a.Evet () b.Hayır ()

4.Finansal yönetim konusunda kendinizi nasıl bulmaktasınız?

a.Oldukça başarılı () b. Orta düzeyde başarılı () c. Başarısız ()

5.Finansal yönetim konusunda eğitiminize kimin katkısı olduğunu düşünüyorsunuz?

a.Aile () b. Eğitim () c. Arkadaşlar () d. Kitap, Dergi, İnternet v.s ()

6. Faturalarını, size gelen ekstreleri ve finansal evraklarınızı ne kadar süre ile saklamaktasınız?

a. Hiç saklamam () b. bir süre saklarım () c.bazı kayıtları saklarım()
d. Sürekli olarak saklarım ()

7. Faturalarınızı zamanında öder misiniz?

a. Evet () b. Hayır ()

8. Aylık bütçe yapmakta mısınız?

a. Evet () b. Hayır ()

9. Bankamatik kartınız var mı ?

a. Evet () b. Hayır ()

10. Bankamatik kartınızı ne sıklıkla kullanıyorsunuz?

a. Her gün () b. Hafta birkaç () c. Ayda birkaç kez () d. Ayda bir kez ve daha uzun ()

11. Kendinize ait kredi kartı var mı? (Cevap hayır ise 16 üncü soruya geçiniz)

a. Hayır () b. 1 adet var () c.2-3 Adet var () d. 4 ve daha fazla bulunmaktadır ()

12. Kredi kartınıza aylık ortalama ne kadar ödemektesiniz?

a. 200 TL 'den az () b. 200-400 TL arası () c.400-600 TL arası ()
d. 600 TL 'den fazla ()

13. Kredi kartlarınızda yapmakta olduğunuz en büyük ödeme kalemi nedir

a. Eğitim () b. Yeme-İçme () c. Giyim-Kozmetik () d. Eğlence e. Diğer ()

14. Toplam Kredi kartınızın limiti ne kadardır?

a. 500 TL 'den az () b. 500-1000 TL arası () c.1000-2000 TL arası () d. 2000 TL'den fazla ()

15.Kredi kartı ile alışverişlerinizi nasıl yaparsınız

a. Tek Çekim () 1-2 taksit () 3-6 Taksit () 7-12 Taksit ()

16. Kredi Kartında yapılan son değişiklikle cep telefonu taksitinin kaldırılması ve elektronik eşyaların 9 taksitle sınırlandırması olayını nasıl buluyorsunuz

a. Olumlu () b.Olumsuz () c. İlgilenmiyorum ()

17. Kredi kartında yapılan taksit sınırlandırması sizin alışverişlerinizde ki taksit sayısını etkiledi mi?

a.Evet () b.Hayır ()

18. Gıda harcamalarında yapılan taksit yasağını nasıl buluyorsunuz?

a.Olumlu () b.Olumsuz () c.İlgilenmiyorum ()

19. Online bankacılık hizmetlerinden faydalaniyor musunuz?

a. Evet () b. Hayır ()

20. Online bankacılık uygulamalarından en çok kullandığınız işlemler nelerdir? (En çok kullandığınız 1 en az kullandığınız 5 a kadar sıralayınız.)

Hesaplarımı kontrol etmek amacıyla ()

Kredi kartımı kontrol etmek amacıyla ()

Fatura ödeme ()

Para havalesi ve EFT yapmak için ()

Diğer işlemler ()

21. Konaklama durumunuz?

- a. Evde tek/arkadaşlarım ile () b. Ailemle () c.Devlet yurdu () d. Özel yurt ()

22. Tasarruf yaparak düzenli para biriktirme alışkanlığınız var mı?

- a. Evet () b. Hayır ()

23. Tasarruflarınızı nasıl değerlendirirsiniz?

- a. Vadesiz Hesabımda biriktiririm ()
 b. Vadeli Hesabımda biriktiririm ()
 c. Borsa da değerlendiririm ()
 d. Dolar/Euro alırım ()
 e. Diğerleri ()

24. Bireysel Emeklilik hesabınız var mı?

- a. Evet () b. Hayır ()

25. Aşağıdaki kavramlar hakkında bilgi düzeyinizi işaretleyiniz

Kavramlar	İyi Biliyorum	Biliyorum ama içeriğini bilmiyorum	Yeterince Bilgim yok
Bileşik Faiz			
Basit Faiz			
Kredi kartı ödeme tarihi			
Kredi Kartı faiz oranları			
Kredi Kartı Minimum Ödeme Tutarı			
Hazine bonusu			
Hisse Senedi			
Risk getiri oranları			
Bireysel Emeklilik Sigortası			
Hayat sigortası			
Ek limit ve Faiz Oranlarını			

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Yunus Emre KAHRAMAN
Doğum Yeri : Gaziantep
Doğum Yılı : 1985
Medeni Hali : Evli

EĞİTİM VE AKADEMİK BİLGİLER

Lise 1999-2002 : Gaziantep 19 Mayıs Lisesi
Lisans 2004-2012 : Anadolu Üniversitesi İşletme Bölümü
Yüksek Lisans 2012-2014 : Melikşah Üniversitesi İşletme (MBA) Bölümü
Yabancı Dil : İngilizce

MESLEKİ BİLGİLER

2005-Halen : Jandarma Genel Komutanlığı